

Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja (1951 – 1990): izveide, struktūra, darbības virzieni

Dr. philol. Inguna Daukste-Silasproģe

VDK zinātniskās izpētes komisijas piesaistītā eksperte
Sociālās atmiņas pētniecības centra¹ projekta ietvaros

“Vēsturniekiem, kas kādreiz novērtēs lielos un svarīgos notikumus
pēckara gados, droši vien radīsies jautājums, kas šajā laika posmā ir
bijis pats galvenais, apvienojošais visas pasaules tautu centienos. Un
atbildēt nenāksies pārāk grūti: tā ir visas cilvēces nerimtīgā cīņa par
mieru.”² (A. Balodis)

Rakstā sniegts ieskats Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas
(saukta arī par Latvijas republikānisko Miera aizstāvēšanas komiteju
un republikānisko miera aizstāvēšanas komiteju) darbā, pamatojoties
Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīva (LVA) Latvijas Miera
aizstāvēšanas komitejas fonda Nr. 1052 materiālos. Minētā fonda
vēsturiskā uzziņa liecina, ka komiteja izveidota kā sabiedriska
organizācija un komitejas locekļi strādājuši sabiedriskā kārtā.
Komitejas struktūrā nozīmīgs bija prezidija darbs, kurā ietilpa dažādu
Rīgas organizāciju un uzņēmumu pārstāvji, Sociālistiskā Darba varoņi,
Latvijas Komunistiskās Partijas Centrālās Komitejas (LKP CK) pārstāvji,
kā arī pazīstami Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (turpmāk –
LPSR) dzejnieki, rakstnieki un kultūras darbinieki. Savukārt citā avotā
rodamas ziņas:

“Komiteja ir miera piekritēju kustības vadošais orgāns LPSR, darbojas
Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas vadībā. [...] Komitejas darbība
vērsta uz PSKP izstrādātās Miera programmas īstenošanu,
solidaritātes stiprināšanu starp tautām. [...] LPSR miera piekritēji aktīvi

¹ Sociālās atmiņas pētniecības centra projekta vadītājs ir tā vadītājs Dr. sc. comm.
Mārtiņš Kaprāns.

² Balodis, Andrejs. Piecpadsmit cildenas cīņas gadi. *Literatūra un Māksla*, Nr. 35, 1964,
29. aug., 1. lpp.

piedalās visos pasākumos, ko organizē Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja un Vispasaules Miera padome.”³

Miera aizstāvju kustību vadīja Vispasaules Miera padome, kurā apvienojās partiju pārstāvji, dažādas organizācijas un miera aizstāvju nacionālās komitejas 130 valstīs. Viens no visaktīvākajiem Vispasaules Miera padomes locekļiem ir Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja, kuras sastāvā ietilpst arī Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja.⁴

Latvijas Valsts arhīvā, arhivējot dokumentus, ir veikta Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dokumentu (1951 – 1978) ekspertīze un konstatēts šādu dokumentu iztrūkums: 1) Miera aizstāvju Prezidija sēžu protokoli (1951 – 1961, 1963 – 1971); 2) Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba plāni (1951 – 1971); 3) informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteju (1951 – 1961); 4) apstiprināto izdevumu tāmes (1951 – 1972); 5) finanšu atskaites (1951 – 1971). Savukārt 1987. gadā veiktajā dokumentu (1978 – 1985) ekspertīzē secināts, ka tie dokumenti, kuriem beidzies uzglabāšanas termiņš, nodoti iznīcināšanai, par to liecina 1987. gada 28. janvārī sastādītais akts Nr. 5. Savukārt 1996. gadā ar aktu Nr. 2/8 Latvijas Valsts arhīvā pieņemtas vēl neapraktītas Latvijas Miera komitejas lietas (22 kopskaitā) par laika posmu no 1985. līdz 1995. gadam, tādejādi papildinot fonda krājumu. 1999. gadā arhīvā veikta vēl viena fonda Nr. 1052 dokumentu vērtības ekspertīze un aprakstīšana, sastādīts akts par dokumentu atlasī iznīcināšanai. Uzziņai par fondu Nr. 1052 pievienotie papildinājumi liecina, ka laika posmā no 1978. līdz 1990. gadam komitejas nosaukums, funkcijas, struktūra un darbības veids nav mainījies.

“Apvienojot dažādu profesiju pārstāvjus – strādājošos un zinātniekus, augstskolu pārstāvjus un kultūras darbiniekus, kolhozniekus un māksliniekus, - Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja ir piedalījies dažādās starptautiskās sadarbības un miera nostiprināšanas kampaņās. [...] Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā ne reizi vien dažādos starptautiskos miera aizstāvju forumos

³ *Latvijas Padomju enciklopēdija*. 5. sēj. 2. daļa. Rīga: Galvenā enciklopēdijas redakcija, 1984, 308. lpp.

⁴ LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 14. lpp.

bijusi pārstāvēta arī mūsu republikas sabiedrība un komitejas aktīvisti.”⁵

1991. gada janvārī Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja kļuva par patstāvīgu sabiedrisku, no Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas neatkarīgu organizāciju. Šie dokumenti izdalīti atsevišķi, glabājas fondā Nr. 2170 *Latvijas miera kustība*⁶ un rakstā nav aplūkoti.

Kopumā jāsecina, fonds Nr. 1052 Latvijas Valsts arhīvā nesniedz pilnīgu informāciju par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbību visā tās pastāvēšanas, jo nav saglabāti visi ar komitejas darbību saistītie dokumenti; par komitejas darbu līdz 1962. gadam saglabāti atsevišķi dokumenti⁷, plašāks arhīva dokumentu kopums pieejams, sākot no 1962. gada:

1) saglabāti plašāki dokumentu kopumi, stenogrammas no atsevišķām Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konferencēm⁸;

2) Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba plāni (1972 – 1977);

3) informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu (ietverot arī atskaites par darba rezultātiem), sākot no 1962. g. līdz 1989. gadam;

4) Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija sēžu protokoli, sākot no 1972. gada;

5) finanšu atskaites, apstiprinātie izdevumi;

6) ieņēmumu grāmatas par biedru naudu iemaksām Padomju Miera fondā (1965 – 1987) un citi nomenklatūras un grāmatvedības atsevišķi dokumenti.

⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 16., 17. lpp.

⁶ LVA fonds Nr. 1052. Vēsturiskā uzziņa datēta ar 14.01.80., parakstījusi komitejas priekšsēdētāja vietniece Biruta Šneidere un atbildīgā par arhīvu Larisa Rozenberga; 2. – 5. lpp.

⁷ Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 1. l., 21. l., 22. l.

⁸ Skat. LVA, 1052. f., 1. apr. – 6. l.: Republikāniskās Miera aizstāvēšanas padomes paplašinātā plēnuma stenogramma (28. 05. 55); 2. l.: Latvijas Miera aizstāvēšanas konferences materiāli (1962. g.); 3. l.: Republikāniskās miera aizstāvēšanas konferences sagatavošanas materiāli (1962. g.); 4. l.: Miera aizstāvju konferences stenogramma (11. 01. 73.); 15. l.: Materiāli par Latvijas PSR miera aizstāvju konferenci 1973. g. 11. janv.; 16. l.: Materiāli par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Plēnumu 1976. gada 16. dec.; 17. l.: Padomju Latvijas miera aizstāvju konferences stenogramma (1981. g. 26. dec.); 35. l.: 1986. g. 30. okt. konferences veltīta Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 35 gadadienai dokumenti.

Lielā materiālu kopuma dēļ raksta ietvaros sniegts ieskats komitejas izveides gaitā, struktūrā, galvenajos darbības virzienos. Kā papildus izziņas avoti par komitejas darbību izmantoti periodiskie izdevumi *Cīņa*, *Padomju Jaunatne*, *Literatūra un Māksla*, *Zvaigzne* u. c.⁹, kā informatīvi izdevumi, tostarp Augusta Ledīņa *Miera piekritēju kustība, tās izaugsme un uzdevumi* (1976), Andra Vējāna *Latvijas miera balss* (1986), Jāņa Anerauda sastādītais krājums *Šo zemi, šīs debesis nosargāt... Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi* (1986), Augusta Ledīņa grāmata 'žurnālista piezīmes' *Kas ir, tas ir* (2011) un citi papildavoti.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas tapšana: vēsturisks atskats

1949. gadā no 20. līdz 25. aprīlim vienlaikus Parīzē (Francija) un Prāgā (Čehoslovākija) aizritēja I Vispasaules miera piekritēju kongress, aizsākot plašo miera aizstāvju/piekritēju kustību. Tā paša gada augustā Maskavā notika I Vissavienības miera piekritēju konference un nodibināta Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja. Savukārt 1950. gadā Varšavā (Polija) notikušā II Vispasaules miera piekritēju kongresa laikā nodibināta Vispasaules Miera padome. Padomju Latviju šajā forumā pārstāvēja rakstniece Anna Sakse (1905 – 1981).¹⁰ Par pirmo Padomju Latvijas iedzīvotāju miera atbalsta akciju vēl pirms komitejas izveides uzskatāma parakstīšanās zem Vispasaules miera piekritēju kongresā Stokholmā (1950. g. 15. – 19. marts) pieņemtā *Uzsaukuma par atomieroču aizliegšanu*. Kopš šī laika vairākas desmitgades Padomju Latvijas iedzīvotāju ikdiena bija cieši saistīta ar miera kustību, kas bija organizēts spēks un kuru simbolizēja miera balodis, iezīmēja ikgadējie miera reisi, miera nedēļas, miera

⁹ Tajos regulāri sniegta informācija par konferencēm, plēnumiem, ikdienas darbu, aktivitātēm, darba rezultātiem, braucieniem un uzņemtajiem viesiem/delegācijām. Rakstu autoru vidū gan žurnālisti un norišu korespondenti, gan komitejas priekšsēdētāji un vietnieki. Tajos tiešāk iespējams izjust laikmeta dogmatismu, ideoloģiskās nodevas, atsaucis uz neskaitāmiem partijas lēmumiem, atzīmējamām padomju valstij nozīmīgām gadskārtām.

¹⁰ LPSR Nopelniem bagātā kultūras darbiniece (1945), PSRS valsts prēmija (1949), Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas locekle (1950 – 1958), LPSR Tautas rakstniece (1965).

stundas, miera gājieni, miera konferences, miera stafetes, bērnu zīmējumu un dziesmu konkursi, proti, dažādas “cīņas par mieru” izpausmes formas, papildinātās ar plašu ideoloģisko propagandas darbu. Visā komitejas darbības laikā kā galvenais un centrālais jautājums gan LPSR, gan PSRS iekšpolitisko un ārpolitisko norišu kontekstā tika akcentēts – miers, drošība, kodolieroču apdraudējums, politaģitatoriskas akcijas, uzsaukumi, parakstīšanās, mītiņi, demonstrācijas u. tml. Miers un drošība kā propagandas sauklis padomju ļaužu apziņā bija gana iedarbīgs, tomēr atbilstoši tā laika politiskajai retorikai ietvēra arī siloģismu – “cīņa par mieru” bija tā laika biežāk lietotais lozungs vai sauklis. Abi vārdi, savienoti vienā jēdzieniskā pāri, ir semantiski pretrunīgi, jo katrs ietver diametrāli atšķirīgas nozīmes. Vēl daiļrunīgāk pretrunas iezīmējas rakstnieces Annas Sakses miera aizstāvju konferencē Rīgā 1951. gada rudenī miera aizstāvju konferencē teiktie vārdi – “Lai aug un stiprinās starptautiskā miera cīnītāju armija!”¹¹ Plaši debatējot par ‘*mieru*’, tika akcentēts, ka šis jautājums ir aktuāls ikvienam padomju pilsonim – sākot no kolhoznieka, slaucēja, traktorista līdz pat augstskolu pasniedzējam, zinātniekam, kultūras darbiniekam. Gadu gaitā šajā “cīņā par mieru” tika iesaistīti pat skolas bērni.

1951. gada vasaras izskaņa uzlūkojama par organizētu miera kustības aktivitāšu sākumu Padomju Latvijā. 1951. gada 30. augustā laikraksta *Padomju Jaunatne* pirmajā lappusē publicēta Miera aizstāvēšanas padomju komitejas plēnuma rezolūcija,¹² kurā vienprātīgi atbalstīts Vispasaules Miera padomes Aicinājums par miera pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm – ASV, Apvienoto Karalisti, Ķīnu, Franciju un PSRS un paziņots, ka 1951. gada septembrī Padomju Savienībā tiks uzsākta kampaņa – parakstu vākšana šī aicinājuma atbalstam. Tādējādi visā Padomju Savienībā tiek mērķtiecīgi virzīts darbs, lai tiktu izveidotas šādas dažādu kampaņu un akciju u. c. pasākumu koordinējošas un padomju ideoloģiju propagandējošas organizācijas. 1951. gada 1. septembrī tikās LPSR sabiedrisko organizāciju, zinātnisko un kultūras biedrību pārstāvji, lai nodibinātu iniciatīvas komiteju (grupu) LPSR Miera piekritēju konferences

¹¹ *Literatūra un Māksla*, Nr. 38, 1951, 23. sept., 2. lpp.

¹² Publicēta arī: *Padomju Latvijas Kolhoznieks*, Nr. 9, 1951, 1. sept., 2. lpp.

sasaukšanai.¹³ Komitejā ievēlēti tolaik sabiedrībā pazīstami dažādu nozaru pārstāvji.¹⁴ Par komitejas priekšsēdētāju ievēlēja toreizējo LPSR Zinātņu akadēmijas sekretāru Jāni Peivi (1906 – 1976).¹⁵ Iniciatīvas komiteja izskatīja arī jautājumus, kas saistīti ar Latvijas republikāniskās miera piekritēju konferences sagatavošanu un sarīkošanu 1951. gada 17. septembrī Rīgā ar šādu darba kārtību: 1) Padomju tauta cīņā par miera saglabāšanu un nostiprināšanu; 2) Latvijas republikāniskās miera aizstāvēšanas komitejas ievēlēšana; 3) delegātu ievēlēšana trešajai Miera piekritēju Vissavienības konferencei.

Jāatzīmē, ka šādas miera piekritēju konferences līdz tam bija notikušas arī Baltkrievijā, Padomju Lietuvā un citur. Iezīmējas kampaņveidīgas aprises, jo

“visās savienotajās un autonomajās republikās, un visos [federatīvajos] apgabalos un autonomajās republikās darbaļaudis nodibinājuši iniciatīvas komitejas miera piekritēju konferenču sasaukšanai”¹⁶

ar vienojošo moto

“Padomju tautas cīņā par miera saglabāšanu un nostiprināšanu.”

¹³ Skat. *Cīņa*, 1951, 2. sept.

¹⁴ Latvijas republikāniskās miera piekritēju konferences iniciatīvas komitejā pārstāvēti: LPSR Zinātņu akadēmijas sekretārs J. Peive, rakstnieks A. Upīts, LPSR Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis A. Šmits, LKP CK sekretārs A. Pelše, rakstniece A. Sakse, Arodbiedrību republikāniskās padomes priekšsēdētājs K. Voltmanis, režisors E. Smilģis, LPSR Izglītības ministrs V. Samsons, Latvijas Padomju komponistu savienības valdes priekšsēdētāja vietnieks P. Smilga, LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks J. Ostrovs, Latvijas Valsts Universitātes rektors J. Jurgens, LPSR Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis J. Zutis, LĻKJS CK sekretārs E. Bēmanis, Rīgas Medicīnas institūta direktors E. Burtnieks, ev. lut. baznīcas arhibīskaps G. Turss, mākslinieks A. Lapiņš, Tekstilrūpniecības strādnieku arodbiedrības republikāniskās komitejas priekšsēdētājs L. Šmits, Rīgas medicīnisko preparātu rūpnīcas galvenā tehnoloģe E. Daugaviete u. c.. Pilnu sarakstu skat.: *Padomju Jaunatne*, Nr. 174, 1951, 5. sept., 1. lpp.

¹⁵ Latviešu agroķīmiķis un padomju politiķis, bijis Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas rektors (1944 – 1950), LPSR Zinātņu akadēmijas prezidents, PSRS Tautību padomes priekšsēdētājs (1958 – 1966), LPSR Ministru padomes priekšsēdētājs (1959 – 1962), Sociālistiskā Darba varonis (1969), pirmais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs (1951 – 1962).

¹⁶ *Zvaigzne*, Nr. 18, 1951, 15. sept., 4. lpp.

1951. gada 17. septembrī Rīgā, A. Upīša LPSR Valsts Akadēmiskajā drāmas teātrī [tagad – Latvijas Nacionālais teātris], kas

“bija tērpies svētku rotā, dekorēts sarkaniem audekliem un karogiem. [...] sapulcējās latviešu tautas pārstāvji, kas daudzās darbaļaužu sapulcēs ievēlēti par delegātiem republikāniskajai miera piekritēju konferencei. To vidū — izcili rūpniecības un transporta stachanovieši, sociālistiskās zemkopības meistari, zinātnieki, rakstnieki, kultūras un mākslas darbinieki Padomju Latvijas darbaļaudis deva saviem pārstāvjiem norādījumu, no konferences tribīnes paziņojot, ka latviešu tauta nelokāmi apņēmusies aizstāvēt cēlo miera lietu un nosargā mieru visā pasaulē”¹⁷,

notika LPSR miera piekritēju pirmā konference¹⁸, kurā ar pamatreferātu uzstājās toreizējais LPSR Zinātņu akadēmijas sekretārs Jānis Peive:

“Padomju Latvijas darba ļaudis ar lielu sajūsmu uzņēma ziņu par Latvijas republikāniskās miera piekritēju konferences sasaukšanu. Latviešu tauta tiecas pēc miera, un šīs cēlās tieksmes spilgti izpaužas sanāksmēs, kurās Latvijas PSR darba ļaudis dedzīgi atbalsta Miera aizstāvēšanas padomju komitejas plēnuma rezolūciju un viņi uzņemas jaunas saistības, lai atzīmētu parakstu vākšanas kampaņu ar jaunām darba uzvarām, lai vēstulē biedram Staļinam doto solījumu izpildītu pirms termiņa. [...] Nav šaubu, ka republikāniskās konferences delegāti izteiks latviešu tautas nelokāmo gribu cīnīties par mieru, pret jauniem kara kurinātājiem. Padomju tauta bolševiku partijas un lielā Staļina vadībā iet vispasaules miera frontes avangardā, viņi droši skatās nākotnē un ceļ komunistisko sabiedrību. Slava padomju tautas uzvaru iedvesmotājam un organizatoram biedram Staļinam! (pasvītrojums mans. — I. D.-S.)”¹⁹

Kā liecina arhīva materiāli, konferences prezidiju veidoja 53 locekļi, tostarp toreizējie – Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas

¹⁷ *Padomju Jaunatne*, Nr. 183, 1951, 18. sept., 1. lpp.

¹⁸ Materiālu kopumu par konferenci skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 1. l. – atklāšanas runa, referāts “Padomju tauta cīnā par miera saglabāšanu un stiprināšanu” un noslēguma ideoloģisko frāzi: “Mēs esam pārliecināti, ka miera spēki uzvarēs kara tumšos spēkus, jo miera cīnītāju priekšgalā iet un tos vada pirmais un labākais miera cīnītājs – lielais Staļins.” (14. lpp.); Konferences norise atspoguļota reportāžā laikrakstā “Padomju Jaunatne”, Nr. 183, 1951, 18. sept., 1. – 2. lpp.

¹⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 1.1, 2. lpp.

(LKP CK) sekretārs Jānis Kalnbērziņš (1893 – 1986), LPSR Ministru Padomes priekšsēdētājs Vilis Lācis (1906 – 1964), LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs Augusts Kirhenšteins (1872 – 1963), LKP CK sekretārs Arvīds Pelše (1899 – 1983) u. c.²⁰ Konferencē tika atbalstīts iniciatīvas grupas priekšlikums par miera cīnītāju darbības paplašināšanu un Latvijas republikāniskās Miera aizstāvēšanas komitejas izveidošanu. Šāds sabiedriskās organizācijas nosaukums, kurā izteikti bija akcentēta hierarhiskā pakļautība Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai, pastāvēja ilgāku laiku, un tikai vēlāk lietots nosaukums – Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja.

“Toreiz sāka pūst “aukstā kara” bargie vēji, bet tiem pretī jau varēja celties reāls spēks, kas spētu savaldīt jaunus iznīcības draudus. Pretkara kustība, kas tolaik radās Eiropā un plaši izplatījās pasaulē, vairs nebija atsevišķu indivīdu protesta izpaudums. Šai kustībai stiprs, drošs atbalsts un vairogs – sociālistiskās valstis,”²¹

komitejas sākuma laiku atminas dzejnieks Andris Vējāns (1927 – 2005), trešais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs.

1951. gada 18. septembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā pulcējās republikas literatūras un mākslas darbinieki, citu profesiju pārstāvji, lai parakstītu Vispasaules Miera padomes Aicinājumu par Miera pakta noslēgšanu starp lielvalstīm.

“Šī apliecinājuma un šī aicinājuma izpildei bijuši veltīti visi trīsdesmit aizvadītie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības gadi. Komitejas locekļi un aktīvisti par savu vispirmo pienākumu vienmēr uzskatījuši uzdevumu propagandēt Padomju Savienības Komunistiskās partijas un Padomju valdības miera politiku, nodibināt draudzīgus kontaktus ar citu valstu miera cīnītājiem, aktīvi piedalīties Padomju Miera komitejas un Vispasaules Miera padomes rīkotajos pasākumos (pasvītrojums mans. – I.D.-S).”²²

Kampaņa par parakstu vākšanu zem *Aicinājuma par Miera pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm* kļuva par jaunizveidotās republikāniskās miera piekritēju komitejas pirmo organizatorisko darbu. Laikraksts *Padomju Jaunatne* 1951. gada 16. oktobrī ziņo, ka

²⁰ Skat. LVA, 1052. f., 1. apr., 1. l.

²¹ Vējāns, Andris. *Latvijas miera balss*. Rīga: Avots, 1986, 9., 10. lp.

²² Lediņš, Augusts. Miers 30 gadi un 750 numurs. *Zvaigzne*, Nr. 20, 1981, 15. okt., 3. lpp.

izvērstā parakstu vākšanas kampaņa kļuvusi par “īstu visas tautas kustību.”²³

“Parakstu vākšana Vispasaules Miera padomes Aicinājumam PSR Savienībā noris lielas politiskas un darba sajūsmas atmosfērā un palīdz vēl vairāk mobilizēt mūsu zemes darbaļaudis, lai tālāk stiprinātu Padomju valsti kā miera balstu visā pasaulē”²⁴

– šie teikumu precīzi iezīmē laikmeta ideoloģiskos un propagandas vaibstus, kas ilgas gadu desmitgades neizbēgami parādīšies arī Latvijas Miera aizstāvēšanas kustības darbā. Šādas masveidīgas kampaņas – parakstu vākšanas būs iezīmīgas turpmākajās desmitgadēs. Miers, solidaritāte, draudzība, sadraudzība u. tml. jēdzieni nereti saplūda padomju cilvēka apziņā vienā jēdzienā. To apliecina Birutas Šneideres (dzim. 1930) sacītais 1981. gada 26. novembrī, Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konferencē, akcentējot, ka padomju cilvēkam ir divi svēti jēdzieni – dzimtene un miers:

“XXIV un XXI PSKP kongresos izstrādātā Miera programma kļuva par drošu kompasu pasaules tautu cīņā par kara draudu likvidēšanu, starptautiskā stāvokļa, normalizēšanos. Savā iekšpolitikā Padomju valsts vienmēr likumsakarīgi īsteno miera kursu, cīnās par starptautiskā saspīlējuma mazināšanu un tajā pašā laikā izlēmīgi nostājas pret pasaules agresīvajiem spēkiem.”²⁵

“Miera programma kā milzīgā akumulatorā sevī akumulējusi visu tautu ilgas pēc miera, patstāvības, atbrīvošanās no koloniālisma jūga un neokoloniālisma žņaugiem. [...] Mūsu padomju valsts galvaspilsēta Maskava tagad kļuvusi pat vispasaules miera kustības pilsēta,”²⁶

²³ Par septembrī savāktajiem parakstiem ziņas sniegtas Maskavai. Apkopojums liecina: Ukrainas PSR – 18.617.592, Baltkrievijas PSR – 4569.800, Uzbekijas PSR – 2.868 393, Kazahijas PSR – 2.501 107, Gruzijas PSR – 2.181 061, Azerbaidžānas PSR – 1.579799, Lietuvas PSR – 1.465.747. Moldāvijas PSR – 1.321.790, Latvijas PSR – 1.239 418. Kirgīzijas PSR – 717.563, Tadžikijas PSR – 656 490, Armēnijas PSR – 800.795. Turkmēnijas PSR – 399.184, Igaunijas PSR – 621 567, Kareļu-Somu PSR – 239.427 cilvēki.

²⁴ Identiska informācija: *Padomju Jaunatne*, Nr. 203, 1951, 16. okt. 1. lpp., *Literatūra un Māksla*, Nr. 42, 21. okt., 1. lpp.; *Padomju Students*, Nr. 23, 19. okt., 1. lpp.

²⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 11. lpp.

²⁶ LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 74., 75. lpp.

pauda Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas otrais priekšsēdētājs Žanis Grīva (īst. v. Žanis Folmanis; 1910 – 1982) runā 1976. gada plēnumā.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti par nopelniem miera un tautu draudzības stiprināšanā apbalvoti ar Vispasaules Miera padomes piemiņas medaļām (kopskaitā – 11), Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas un Padomju Miera fonda Goda medaļām (kopskaitā – 48) un Goda rakstiem (kopskaitā – 154).

Ieskats dažās nozīmīgākajās komitejas konferencēs vai paplašinātajos plēnumos

Tā kā par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pirmajām divām darbības desmitgadēm ir saglabāts neliels skaits dokumentu, tad rakstā netiks detalizēti analizēti visi komitejas kongresi vai paplašinātie plēnumi, vien sniegts neliels ieskats sniegts ieskats (ar mērķi – iezīmēt laikmeta ideoloģiski politisko kontekstu) nozīmīgākajās konferencēs, kurās galvenokārt pārvēlēts vai papildināts komitejas sastāvs, vadība un pieņemti kādi nozīmīgi lēmumi. Konferences / plēnumi noritēja pēc noteikta reglamenta (partijas vadības uzruna, konferences darba prezidijs, referāti, debates, redakcijas komisija, rezolūcijas izstrādē un pieņemšana u. tml.), uz tiem ieradās plašs, iepriekš izvirzīts un apstiprināts delegātu skaits.

Arhīvā saglabāta Miera aizstāvēšanas Latvijas republikāniskās komitejas 1955. gada 28. maija paplašinātā plēnuma stenogramma²⁷, kas uzmanību piesaista ar frāžainu retoriku, akcentējot nesenās kara šausmas, Padomju Savienības miermīlīgo politiku, sasniegumus un izaugsmi, vienlīdzību, padomju pilsoņu ikdienas idilli, pateicību partijai un politiskajiem vadoņiem. Daži izteikumi no plēnuma:

“Padomju vara izvedusi mūsu tautu uz brīvības un laimes ceļa, uz mūžīgiem laikiem esam saistījuši mūsu tautu ar padomju daudznāciju tautu, un uz tā ceļam savu nākotni. [...] Mēs, miera piekritēji, esam stiprāki par bīstamo avantūristu – kara kūrēju saujiņu. Un ja ārprātīgie

²⁷ Skat. LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l.; plēnuma atreferējumu skat. arī: *Cīņa*, Nr. 74, 1955, 29. marts. 1. lpp.

mūsdienu cilvēkēdāji, kara kūrēji neuzklausīs miermīlīgo tautu brīdinājumu un sāks plosīties, mums atradīsies viņiem trako krekli.”²⁸ (Valsts Elektrotehniskās rūpnīcas (VEF) atslēdznieks Aleksandrs Grass²⁹)

“..lai kā vēstures okeānā grimstošā imperiālisma kuģa žurkas necenstos izglābties uz cilvēces progresa rēķina, tas tām neizdosies. Varenā miera kustība pasaulē liek domāt par to, ka tām būs jāpaiet zem ūdens, norijušām savas atombumbas. Miera ideja, iekarojusi simtiem miljonu ļaužu manas, ir kļuvusi par materiālu spēku, kas neļaus vairs nokrist nevienai agresora atombumbai nevienā cilvēku apdzīvotā teritorijā.”³⁰ (mākslinieks Arturs Lapīšs³¹)

“Ikviens kolchoznieks un kolchozniece apzinās, ka, stājoties miera cīnītāju rindās, nav pašreiz svarīgāka uzdevuma, kā realizēt partijas Centrālās Komitejas janvāra Plenuma lēmumā nosauktos uzdevumus. [...] Biedri, partijas CK janvāra Plenuma lēmums ir mūsu cīņas programma. [...] Kara kurinātāji lai apzinās, ka katrai bumbai ir sava pretbumba. Mēs, lauku darba ļaudis, dosim savas dzimtenes varenības stiprināšanai arī savu ieguldījumu: rūpniecībai izejvielas, pilsētas darba ļaudīm vairāk piena, gaļas, olu un citu lauksaimniecības produktu. Strādāsim pašreiz ar cieņām, zinot, ka miera sardzē stāv visa progresīvā cilvēce.”³² (kolhoza *Mārupe* priekšsēdētājs Arvids Kalējs)

“Ja ieklausāties pagājušos laikos, visjaukāk skan dziesmas par mieru un darbu, par cilvēka cīņu ar dabu, par varenajām tautu brīvības cīņām, par tautu draudzību un sadarbību. [...] Komponistam vai artistam, kas komponistu sacerēto muziku iemieso skaņās ar savu balsis vai instrumentu, miers nepieciešams un dārgs, tāpat kā kolchoza vai rūpnīcu strādniekam, studentam vai profesoram. [...] Vai nošu papīrs un spalva, vai zīmulis ir vērā liekami miera ieroči? [...] Ar lielu dedzību strādā visa Padomju Latvijas Komponistu saime. Spalva un

²⁸ LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 23., 24. lpp.

²⁹ Aleksandrs Grass, bijis PSRS Augstākās Padomes deputāts, kurš ikdienas darbā propagandēja saukli “Mūsu darbs – mieram”, Sociālistiskā Darba varonis.

³⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 27. lpp.

³¹ Gleznotājs Arturs Lapīšs (1911 – 1983), tolaik Latvijas Mākslas savienības priekšsēdētājs.

³² LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 30. – 32. lpp.

nošu papīrs, harmonija un melodija, - mēs domājam, - ir stipri ieroči
cīņā par mieru.”³³ (komponists Ādolfs Skulte³⁴)

Šajā paplašinātajā plēnumā, kura galvenie izskatāmie
jautājumi bija: 1) par kampaņas sarīkošanu pret atomkara gatavošanu;
2) delegātu vēlēšanas Vissavienības miera piekritēju konferencei,
pieņemtajā rezolūcijā akcentēts, ka padomju pilsonis ik uz soļa izjūta
partijas un valdības gādību, ka

“padomju vara izvedusi mūsu tautu uz brīvības un laimes ceļa”³⁵

un jau tolaik tiek kultivēts, ka ikkatrs ar savu darbu var veicināt “lielo
cīņu par mieru,” ka arī katrs radoša cilvēka veikums, tostarp mākslas
darbs, mūzika, daiļliteratūras darbs, aktieru skatuves darbs u. c. var
kļūt par miera demonstrēšanas formu / formātu vai tribīni.

1959. gada 14. aprīlī Rīgā A. Upīša LPSR Valsts Akadēmiskajā
drāmas teātrī notika LPSR miera piekritēju konference,³⁶ kurā
piedalījās arī miera piekritēji no Ļeņingradas, Maskavas un Igaunijas
PSR. Zīmīgi, ka konferences prezidijā ievēlēja LKP CK pirmo sekretāru
Jāni Kalnbērziņu, LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāju Vili Lāci, LPSR
Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju Kārli Ozoliņu (1905 –
1987), vadošos Miera aizstāvēšanas republikāniskās komitejas,
partijas un valdības, zinātnes un mākslas darbiniekus, izcilākos
darbāju pārstāvjus.³⁷ Konferencē tika ievēlēts jauns Latvijas
komitejas sastāvs. 1962. gada 14. aprīlī notika Latvijas Miera
aizstāvēšanas komitejas prezidija sēde, kurā nolēma 9. maijā sasaukt
miera piekritēju republikānisko konferenci. Konferences norises
nodrošināšanas pamatā bija LPSR Ministru Padomes rīkojums –

“Izdalīt Latvijas draudzības un kultūras sakaru biedrībai ar tautiešiem
ārzemēs Latvijas republikāniskās miera aizstāvju vajadzībām no LPSR
Ministru padomes rezerves fonda 1962. gada 2. kvartālā 2 tūkstošus

³³ LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 46. – 48. lpp.

³⁴ Komponists Ādolfs Skulte (1909 – 2000), tolaik Latvijas Komponistu savienības
priekšsēdētājs.

³⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 23., 27. lpp.

³⁶ Ļoti plaši pārstāvēta konference ar 800 delegātiem.

³⁷ *Cīņa*, Nr. 87, 1959, 14. apr., 1. lpp.

rubļu sakarā izdevumiem, kas saistīti ar republikāniskās miera aizstāvju konferences norisi.”³⁸

Republikāniskā miera aizstāvju konference³⁹ notika 1962. gada 9. maijā Rīgā A. Upīša LPSR Valsts Akadēmiskajā drāmas teātrī. Līdzās referātiem par miera tēmu, delegātu apstiprināšanai Vispasaules kongresam par atbrūņošanu un mieru (1962. gada 9. – 19. jūlijā pēc Vispasaules Miera padomes iniciatīvas) uzrunā skaidri tika pateikts:

“Padomju miera piekritēju darbu ļoti atvieglo tas, ka viņiem nav nekādu nesaprašanos ar savas zemes valdību. Tāpat tiem nav vajadzīgs agitēt padomju sabiedrību par to, lai tā iestātos cīņā par mieru. [...] Mūsu republikas komiteja vienmēr ir centusies cieši sadarboties ar pārējām mūsu republikas sabiedriskajām organizācijām, sevišķi tas attiecināms uz Latvijas un ārzemju sakaru biedrību, Arodbiedrību republikānisko padomi, Politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrību, Rakstnieku savienību un citām organizācijām. Mūsu darba īpatnība ir arī tā, ka mums, līdzīgi pārējo Baltijas republiku komitejām, paši ciešākie sakari izveidojušies ar to valstu miera cīnītājiem, kas līdzīgi mums dzīvo Baltijas jūras krastos. Mūsu visus apvieno mums kopējais un vienotais lozungs: Baltijas jūra – miera jūra!”⁴⁰

Konferencē tika ievēlēta jauna komitejas vadība. Arī šajā konferencē tika pieņemta rezolūcija, apliecinot Padomju Latvijas miera aizstāvju nelokāmo pārliecību pievienoties un atbalstīt padomju valdības cīņu par mieru.

Ieskatam daži piemēri no konferences retorikas:

“Tas, ka pasaulē pastāv varenā sociālisma nometne ar Padomju Savienības priekšgalā, kas savā karogā kā galveno lozungu ierakstījusi cīņu par mieru un vispārēju atbrūņošanu, dod cilvēcei pārliecību, ka kopīgā aktīvā rīcībā mieru ir iespējams nosargāt, ir iespējams novērst pasaules karu. Iznīcināt karus, nodibināt mūžīgu mieru uz zemes – tāda ir komunisma vēsturiskā misija (pasvītrojums mans. – I. D.-S.).”⁴¹

³⁸ Skat. sēdes protokolu: LVA, 1052. f., 1. apr., 5. l., 1. – 3. lpp.

³⁹ Uz konferenci izvirzīti 250 delegāti, piedalījās 241 delegāts.

⁴⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 10. lpp.

⁴¹ LVA, 1052. f., 1. apr., l. 2, 6. – 7. lp.

Kā liecina konferences sagatavošanas dokumenti, tad republikāniskā miera aizstāvēšanas komiteja saņēmusi rīkojumu, kura 2. punkts skanējis šādi:

“Prasīt Latvijas KP CK izrādīt sadarbību ar komiteju, organizējot visos rajonu centros un pilsētās sapulces, kurās arī referāti par atbrunošanos un mieru.”⁴²

Aizvien aktuālāka kļuva nepieciešamība dibināt plašus sakarus ar ārzemju organizācijām un sabiedriskiem darbiniekiem, aizvien plašāk izvēršot savu darbu, tostarp miera ideju propagandas un aģitācijas darbu, un akcentējot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atbildīgo darbu.

Ieskatam neliels fragments no ev. lut. baznīcas arhibīskapa Gustava Tursa (1890 – 1973) runas:

“Mēs šīs konferences dalībnieki esam ļaudis no dažādām tautībām un ticībām, galvenā kārtā latvieši un krievi, bet še atrodas arī citu tautību pārstāvji, mēs draudzīgi pārrunājam mums visiem svarīgo miera jautājumu. [...] Mums, latviešiem, draudzība ar citām tautām ir bijusi cieņā jau senos laikos. [...] Veicinādami tautu draudzību, mēs veicināsim mieru un miermīlīgu pastāvēšanu – koeksistenci starp tautām. [...] Viena ticība mums visiem ir kopīga. Tā ir ticība mieram, ticība miera uzvarai.”⁴³

Savukārt konferences rezolūcijā ierakstīti arī šādi vārdi:

“Mēs zinām, ka pats labākais, pats augstvērtīgākais padomju cilvēka ieguldījums miera nostiprināšanā – ir pašizliedzīgs darbs Tēvijas labā. (paspītrojums mans. – I. D.-S.)”⁴⁴

1973. gada 11. janvārī Latvijas republikāniskās arodbiedrību savienības kultūras namā notika Latvijas miera aizstāvju konference⁴⁵, kuru vadīja toreizējais Latvijas republikāniskās arodbiedrību padomes priekšsēdētājs Viktors Blūms.⁴⁶

⁴² LVA, 1052. f., 1. apr., l. 3, 2. lpp.

⁴³ LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 52. lpp.

⁴⁴ LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 54. lpp.

⁴⁵ Konferences materiālus skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l. un 15. l.; konferences atreferējumu skat.: *Padomju Jaunatne*, Nr. 8, 1973, 12. janv., 1. lpp.

⁴⁶ Bijis LKP Skrundas rajona komitejas 2. sekretārs, Skrundas rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs, Liepājas apgabala komitejas propagandas un aģitācijas nodaļas vadītājs, LKP Alsungas, pēc tam Kuldīgas rajona komitejas 1. sekretārs.

“Mēs visi esam par to, lai izpildītu mūsu partijas noteikto – saglabāt uz zemes mieru. Tā labā mēs strādājam, tā dēļ mēs dzīvojam.”⁴⁷

Konferencē piedalījās arī viesi no Maskavas un Ļeņingradas Miera aizstāvēšanas komitejām. Runas noslēgumā Rīgas Vagonu rūpnīcas frēzētājs, Sociālistiskā Darba varonis Alberts Ikaunieks (dzim. 1928)⁴⁸ bilda patosa pilnas frāzes:

“Noslēgumā atļaujiet man izteikt pārliecību Latvijas Padomju Komunistiskās Partijas Centrālajai Komitejai, Republikas valdībai un Padomju Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai, ka mēs, republikas strādnieku šķira, pieliksim visus spēkus miera stiprināšanai starp tautām. Mieru un brīvību visām tautām! (paspītrojums mans. – I. D.-S.).”⁴⁹

Šajā konferencē ev. lut. baznīcas arhibīskapa Jāņa Matuļa (1911 – 1985) runā iezīmējas baznīcas iesaiste miera kustības procesos –

“.. kristīgā baznīca nevar stāvēt nomaļus, jo viņas sludinājumā no pašiem sākumiem sevi atgādina miera balss. [...] Latvijas visu kristīgo konfesiju ticīgie savā ekumeniskā kopībā apliecina, ka viņi stāv par miera īstenošanu visā pasaulē.”⁵⁰

Jāpiebilst, ka padomju apstākļos reliģiskajām konfesijām pastāvēt bija problemātiski un nācās veikt kādas izvēles (tostarp veikt iemaksas Padomju Miera fondā), lai draudžu darbība nebūtu apdraudēta, tiesa, miera idejas vairāk tika aizstāvētas un aktualizētas lielajās globālajās kristiešu organizācijās, kaut viens pārstāvis allaž bijis arī Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvā. Šī konference iezīmīga ar Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas profesora Jāņa Āboltiņa (1906 – 1990) ierosinājumu –

“lai Rīgā un citās mūsu republikas pilsētās dēstītu miera parkus un miera birzis un, lai nākamās paaudzes zinātu, kā mūsdienu cilvēki ir

⁴⁷ LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 1. lpp.

⁴⁸ Arī Republikas Darbaudzinātāju padomes priekšsēdētājs, vēlākos gados LKP CK loceklis, LPSR Augstākās Padomes Prezidija loceklis, LPSR Augstākās Padomes deputāts, saņēmis Vispasaules Miera padomes apbalvojumu, grāmatas “Priekšnojauta: darbaudzinātāja pārdomas” (1978) autors.

⁴⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 25. lpp.

⁵⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 66., 67. lpp.

rūpējušies par mieru. Arī turpmāk visi aktīvi piedalīsimies miera saglabāšanā.”⁵¹

Trūkst informācijas par šīs ieceres īstenošanu.

1976. gada 16. decembrī Rīgā, Draudzības biedrības telpās notika Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātais plēnums,⁵² kurā akcentēja komitejas darbu divdesmit piecu gadu garumā, miera aizstāvju uzdevumus cīņā par vispārēju atbrūošanu, pārrunāti organizatoriski jautājumi, pasniegti apbalvojumi, pausta solidaritāte ar Čīles miera cīnītājiem un analizēti 1976. gada centrālā akcijas-parakstu vākšanas zem Jaunā Stokholmas aicinājuma par bruņošanās sacensības pārtraukšanu un atbrūošanās kampaņas rezultāti.⁵³ Šīs akcijas sekmīgai norisei Rīgas pilsētā un tās sešos rajonos tika dibinātas veicināšanas komisijas. Komitejas fondā lietā Nr. 20 (114 lpp. apjomā) saglabāta apjomīga informācija par parakstu vākšanas kampaņu, apkopoti rezultāti, veiktās organizatoriskās darbības, pasākumi u. tml. Atskaites iesniegtas uz rajonu partijas komiteju veidlapām.

“Rajonu partijas komiteju un izpildkomiteju vadībā ir padarīts liels organizatorisks darbs. Pilsētas klubos, kultūras namos, sarkanos stūrīšos, bibliotēkās u. c. vietās ir notikuši tematiski vakari, tikšanās, kinofestivāli, lektoriji, izrādes, kas bijuši veltīti miera stiprināšanas jautājumiem, cīņai pret bruņošanu un agresiju.”⁵⁴

Atskatoties uz komitejas 25 darbības gadiem, Biruta Šneidere rezumēja:

“Daudzpusīgais miera aizstāvēšanas komitejas darbs nevarētu sekmīgi noritēt, ja nebūtu tai atbalsta no partijas organizācijām, nebūtu savs aktīvs, komitejas locekļi, komisijas. Esam pateicīgi republikas partijas CK, Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai par ikdienišķo vadību un palīdzību.”⁵⁵

1981. gada 26. novembrī notika kārtējā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konference. Latvijas KP CK ideoloģiskais

⁵¹ LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 96. lpp.

⁵² Plēnuma materiāli: LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l.

⁵³ LVA, 1052. f. 1. apr., 16. l., 8. lpp.; akcijas gaita atspoguļota LPSR presē, tostarp *Zvaigzne*, Nr. 18, 1976, 20. sept., 4. lpp.

⁵⁴ LVA, 1052. f. 1. apr., 16. l., 21. lpp.

⁵⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 65. lpp.

sekretārs Imants Andersons (dzim. 1923)⁵⁶ uzrunā uzsvēra sava laika politiskās aktualitātes: cīņa par mieru pasaulē iegūst īpaši svarīgu nozīmi, un jāpieņem izlēmīgi lēmumi, lai novērstu jaunus kara draudus.

“Visi padomju cilvēki kvēli atbalsta PSKP un Padomju valdības miermīlīgo iekšējo politiku. [...] Liela loma šajā laikā miera aizstāvjiem. Miera aizstāvji – tie ir īstenie cīnītāji. Viņu ieroči ir stiprāki par raķetēm un atombumbām – tie ir patiesības vārdi par Padomu Savienības un padomju sadraudzības republiku miermīlīgo politiku, tā ir aktīva darbība, atmaskojot tos, kas kurina jauna pasaules kara ugunsgrēku, grūžot tautas bojāejā.”⁵⁷

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai tika pasniegta LPSR Augstākās padomes Goda raksts. Savukārt kā dāvana uz konferences laiku iznāca dzejas izlase *Sudraba sētuve*, tā sastādīta un izdota pēc komitejas Jauniešu sekcijas iniciatīvas, tematiski to veltot cīņai par mieru, un visi dzejnieki savus honorārus ir atvēlējuši Padomju Miera fondam. 1981. gada konferencē pieņemtajā rezolūcijā ierakstīti vārdi:

“Mēs, Padomju Latvijas miera aizstāvju konferences dalībnieki atzīmējam, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja kopā ar visu republikas sabiedrību ir paveikusi noteiktu darbu, propagandējot miermīlīgo PSKP un Padomju valdību, uzturējusi draudzīgus kontaktus ar miera aizstāvjiem citās zemēs, īpaši ar miera aizstāvjiem Baltijas jūras valstīs, kā arī sekmējusi brīvprātīgas republikas iemaksas Padomju Miera fondā.”⁵⁸

1985. gada 8. februārī notika Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums, kura jauna darba kārtības sadaļa bija koncerts.

“Ja atskatāmies uz pagājušajā gadā veikto darbu, tad jāsaka, ka manifestācijas, mītiņi, konkursi, dziesmu festivāli, izstādes, koncerti u. c. pasākumi bija galvenās formas, kurās republikas darbaļaudis piedalījās miera ideju propagandēšanā un tā atbalstīšanā,”⁵⁹

⁵⁶ Darbojies arī Latvijas Ļeņina Komunistiskās Jaunatnes savienības Centrālajā komitejā, bijis LĻKS sekretārs, LKP CK Zinātnes, skolu un kultūras nodaļas vadītāja vietnieks, vēlāk Propagandas un agitācijas nodaļas vadītājs, LPSR augstākās un vidējās speciālās izglītības ministrs.

⁵⁷ LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 5., 6. lpp.

⁵⁸ LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 63. lpp.

⁵⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 129. lpp.

ziņoja komitejas priekšsēdētāja vietniece Biruta Šneidere. Savukārt plēnumā pieņemtajā rezolūcijā ierakstīta apņemšanās:

“Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums vienprātīgi atbalsta Vissavienības miera piekritēju konferences rezolūciju, uzskatot to par pamatu, turpmāk plānojot un organizējot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu pretkara kustības aktivizēšanā ar mērķi atbalstīt Padomju valsts miera politiku, novērst kodolkara draudus un veicināt atbrūošanas. [...] Plēnums uzdod Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai savlaicīgi izstrādāt konkrētu pasākumu plānu, lai 1986. gadu atzīmētu kā Starptautisko miera gadu un Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dibināšanas 35. gadskārtu.”⁶⁰

1986. gada 30. oktobrī notika Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 35. gadadienas konference,⁶¹ kuru atklāja toreizējais LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis⁶², un vadīja toreizējais Latvijas televīzijas un radoraidījumu komitejas priekšsēdētājs Ivars Ķezbers (1944 – 1997).⁶³ Uzrunu konferencē teica toreizējais LKP CK administratīvo orgānu nodaļas vadītājs Anatolijs Gorbunovs (dzim. 1942):

“Es domāju, ka miera cīnītāju uzdevums ir ne tikai propagandēt mūsu miera politiku, bet arī miera cīnītāju uzdevums ir arī tuvināt tautas un caur šo tuvināšanos arī propagandēt un cīnīties par mieru. [...] mūsu Padomju Latvijas miera cīnītāju komitejai ir autoritāte ne tikai mūsu republikā, bet tai ir autoritāte arī pasaulē, jo šai kustībā ir iesaistījušies cilvēki ar autoritāti un ir iesaistījušies cilvēki, kas konkrēto darbojas šai kustībā gan ar savu mākslu, gan ar savu organizatorisko darbību un citādi.”⁶⁴

⁶⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 148. lpp.

⁶¹ LVA, 1052. f., 1. apr., l. 35. glabājas apjomīgs dokumentu kopums (103 lp.) no šīs konferences

(stenogramma, priekšsēdētāja referāts, revīzijas komisijas ziņojums u. c.).

⁶² Bijis arī LKP Ļeņina rajona komitejas 1. sekretārs, LKP CK Rūpniecības un transporta nodaļas vadītāja vietnieks, Jūrmalas starprajonu zvejnieku patērētāju biedrības valdes priekšsēdētājs.

⁶³ Tostarp bijis LPSR Jaunatnes organizāciju komitejas atbildīgais sekretārs, LĻKJS CK nodaļas vadītāja vietnieks, LKP CK Propagandas un aģitācijas nodaļas instruktors, LKP CK ārzemju sakaru nodaļas instruktors, PSRS vēstnieks Zviedrijā (1973 – 1978), darbojies Kultūras sakaru komitejas ar tautiešiem ārzemēs prezidija vadītājs, LKP CK Ārzemju sakaru nodaļas vadītāja vietnieks u. c.

⁶⁴ LVA, 1052. f., 35. l., 6., 7. lpp.

Akadēmiķis Jānis Stradiņš (dzim. 1933) šo konferences laiku iestatīja politiskās situācijas kontekstā:

“Mēs esam sanākuši šodien kopā tādā divainā rudenī, rudenī – pēc Reikjavīkas, pēc Kopenhāgenas, pēc Jūrmalas tikšanās, arī pēc Černobiļas, rudenī, kad cerības mijas ar bažām un vilšanos,”⁶⁵

aktualizējot ļoti būtisku jautājumu, kā un kādiem mērķiem tiek izmantoti zinātnes sasniegumi un izgudrojumi, mudinot domāt ieklausīties otra argumentos un panākt uzticību un saprašanos.

“Vai nav amorāli vest šādu militāru sacensību laikmetā, kad vai puspusaules cieš badu, kad nav uzvarētas briesmīgās slimības – vēzis, infekcijas, arī tuberkuloze, parādās jaunas vīrusu slimības? Ja jau grib taisīt lielo tehnoloģisko lēcieni XXI gadsimtā, vai tad nebūtu labāk to nedarīt vis militārā laukā, bet to darīt caur tautas dzīves līmeņa paaugstināšanu un vispār trešo valstu dzīves līmeņa paaugstināšanu.”⁶⁶

Šis ir laiks, kad aizvien vairāk, salīdzinot ar iepriekšējām desmitgadēm, parādās argumentēti viedokļi un mazāk vērojama akla un bezierunu paklausība. Līdzās miera problēmām vairāk tiek aktualizēta dabas un tīras vides problēmātika un apdraudētība. Šī problēma aktualizējās arī toreizējā Ādažu kolhoza priekšsēdētāja teiktajā:

“Šodien miera un dabas, apkārtējās vides aizsardzība ir cieši saistīti, jo, neņemot vērā to, mēs varam novest dabu līdz atomkara seku līmenim. [...] Patreiz Latvijā visam pāri līdzās Miera un Pārtikas problēmām parādās Daugavas problēma. (pasvītrojums mans. – I. D.-S.) [...] Viena no mūsu komisijas darba formām – ir tautu draudzības stiprināšana, mūsu dzīvesveida izskaidrošana.”⁶⁷

Un tika paplašinātas arī Miera fonda veicināšanas komisiju funkcijas, uzliekot tām arī visu pretkara kustības pasākumu organizēšanu uz vietām.

⁶⁵ LVA, 1052. f., 35. l., 6., 10. lpp.

⁶⁶ LVA, 1052. f., 35. l., 6., 15. lpp.

⁶⁷ LVA, 1052. f., 35. l., 6., 20. – 22. lpp.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas struktūra

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvs tika ievēlēts, pārvēlēts vai papildināts komitejas konferencēs vai paplašinātajos plēnumos. Tāpat tika izvirzīti un ievēlēti komitejas priekšsēdētājs, vietnieki (sākumgados atbildīgais sekretārs), kopš 1974. gada – referents. Komitejas darbības nodrošināšanai šajās konferencēs vai plēnumos tika izvirzīts un ievēlēts komitejas prezidijs, kurš koordinēja komitejas darbu – sasauc un noturot regulāri sēdes (reizēm arī paplašinātas prezidija sēdes), pārrunājot un, apstiprinot komitejas ik gada darbības plānus, pārrunājot un izvērtējot paveikto, uzskatot komitejas darbības finanšu tāmes un izdevumus, kas tiek saskaņoti un apstiprināti Padomju Miera aizstāvēšanas komitejā. Gan par paveiktajiem darbiem ik gadu, gan par izdevumu tāmēm regulāri tiek rakstītas atskaites Padomju Miera fondam.

1951. gada 17. septembrī pirmās miera aizstāvju konferences noslēgumā tika ievēlēta komiteja piecdesmit (50) biedru sastāvā – par priekšsēdētāju kļuva Jānis Peive, par vietniekiem ievēlēti: Andrejs Balodis (1908 – 1987),⁶⁸ Jānis Jurgens (1900 – 1983)⁶⁹ un Jānis Sudrabkalns (1894 – 1975),⁷⁰ par sekretāri – Erna Daugaviete,⁷¹ komitejas prezidijā⁷² ievēlēti Andrejs Balodis, Jānis Jurgens, Jānis Sudrabkalns, Erna Daugaviete, Arvīds Pelše, Kārlis Voltmanis (1898 – 1984),⁷³ Elmārs Bēmanis (1926 – 1987)⁷⁴ un Aleksandrs Grass. 1958. gadā komitejā tika ieviests jauns postenis – atbildīgais sekretārs, šajā

⁶⁸ Dzejnieks, žurnāla “Karogs” atbildīgais sekretārs (1946), atbildīgais redaktors (1948 – 1964).

⁶⁹ Sarkanās armijas politiskais darbinieks, politiskās ekonomikas docētājs Maskavas augstskolās, P. Stučkas Latvijas Valsts Universitātes rektors (1941, 1949 – 1962), LPSR Augstākās padomes deputāts.

⁷⁰ Dzejnieks, LPSR Tautas dzejnieks (1947), PSRS Valsts prēmija (1948) un LPSR Valsts prēmija (1964), LPSR Zinātņu akadēmijas akadēmiķis (1973), Latvijas KP CK loceklis (1963 – 1971), Latvijas padomju rakstnieku savienības valdes loceklis (1941 – 1975).

⁷¹ Rīgas Medicīnas preparātu rūpnīcas galvenā tehnoloģe.

⁷² *Padomju Jaunatne*, Nr. 189, 1951, 19. sept., 2. lpp.

⁷³ Latvijas arodbiedrību Centrālās padomes priekšsēdētāja vietnieks, arī Latvijas arodbiedrību republikāniskās padomes priekšsēdētājs.

⁷⁴ Tolaik Latvijas Ļeņina Komunistiskās jaunatnes savienības Centrālās komitejas (LĻKJS CK) sekretārs, vēlāk LPSR Tautas kontroles komitejas priekšsēdētājs.

amatā no 1958. līdz 1972. gadam atradās biedrs V. Baranovskis,⁷⁵ bet no 1962. gada šis amats tika pārdēvēts – priekšnieka vietnieks.

Nākamās izmaiņas attiecināmas uz 1959. gada 14. aprīļa konferenci, kad par priekšsēdētāju atkārtoti ievēlēja Jāni Peivi, par vietniekiem – Andreju Balodi, Jāni Sudrabkalnu un Jāni Jurgenu, komitejas prezidiju septiņpadsmit (17) cilvēku sastāvā; komitejas struktūrā parādījās jauns amats – atbildīgais sekretārs, kurā apstiprināja V. Baranovski. Plenārsēdē tika aktualizēts jautājums par Baltijas jūru kā mieru jūru, kā arī ierosināja ciešāk sadarboties šo valstu miera cīnītājiem. 1962. gada 9. maija komitejas konferencē notika izmaiņas tās vadībā – par komitejas priekšsēdētāju ievēlēja rakstnieku Žani Grīvu (komiteju vadīja līdz 1981. g.), par vietniekiem apstiprināja dzejnieku Andreju Balodi, sabiedrisko darbinieku V. Baranovski, profesori Emīliju Gudrinieci (1920 – 2004)⁷⁶ un Latvijas Valsts Universitātes rektoru Valentīnu Šteinbergu (1915 – 2011),⁷⁷ apstiprināja jaunu Prezidija sastāvu,⁷⁸ izvēlēja Latvijas republikāniskā miera aizstāvju komiteju septiņdesmit piecu (75) cilvēku sastāvā.⁷⁹ Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 1972. gada 29. marta sēdes⁸⁰ protokola izraksts liecina, ka LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Jānis Brolišs (dzim. 1929) ierosināja atbrīvot viņu no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietnieka amata sakarā ar to, ka tiek pārcelts darbā uz LPSR Republikānisko arodbiedrību padomi par starptautiskās tūrisma nodaļas vadītāju. Viņa vietā pēc komitejas priekšsēdētāja Žaņa Grīvas ierosinājuma tiek ievēlēta līdzšinējā LKP CK instruktore Biruta Šneidere.⁸¹ Biruta Šneidere šajā vietnieces amatā darbojās līdz pat komitejas darba beigām 1990. gadam. Sakarā ar to, ka komitejas un prezidija sastāvs bija vēlēts pirms vienpadsmit gadiem (1962. g.) un daudzi locekļi dažādu iemeslu dēļ vairs komitejā aktīvi

⁷⁵ Bijis arī LĶKS CK agitācijas un propagandas daļas vadītāja vietnieks.

⁷⁶ LVU Ķīmijas fakultātes dekāne, RPI ķīmijas profesore, LPSR ZA akadēmiķe.

⁷⁷ Filozofs un vēsturnieks, LVU rektors (1962 – 1970), LPSR ZA akadēmiķis, Vēstures un filozofijas institūta direktors.

⁷⁸ Prezidija sastāvā: I. Andersons, A. Balodis, V. Baranovskis, J. Bīrons, V. Blūms, A. Brikše, Ž. Grīva, E. Gudriniece, A. Degļavs, I. Jēgermanis, V. Kaupužs, J. Lūriņš, L. Priede-Bērziņa, V. Pihele, L. Himelreihis, V. Šteinbergs, V. Elsters.

⁷⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 71. lpp.

⁸⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 4. lpp.

⁸¹ LVA, 1052. f., 1. apr., lieta Nr. 7, 1. lpp.

nedarbojās, 1973. gada 11. janvāra Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdē atkal dienas kārtībā ir jautājums par prezidija sastāva un republikāniskās komisijas sastāva sadarbībā ar Miera fondu apstiprināšanu. Pēc LKP CK sekretāra Rūdolfa Verro (1925 – 1992) priekšlikuma, ievēlēts komitejas sastāvs (57 cilvēki),⁸² komitejas prezidijs trīspadsmit (13) cilvēku sastāvā,⁸³ tostarp Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētājs Žanis Zakenfelds (1931 – 1989), LPSR Valsts Radio un televīzijas komitejas priekšsēdētājs Ilmārs Īvertis (1924 – 1995), u. c., kā arī izraudzīta komisija piecpadsmit (15) cilvēku sastāvā sadarbībai ar Padomju Miera fondu.⁸⁴ Prezidija sēdē atkārtoti par priekšsēdētāju ievēlēts Žanis Grīva, par priekšsēdētāja vietniekiem ieteikti un arī ievēlēti Biruta Šneidere, Andrejs Balodis un LPSR Sociālā nodrošinājuma ministre Valentīna Pihele (dzim. 1920).⁸⁵ 1974. gadā Padomju Miera aizstāvju komiteja Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā ieviesa jaunu štata vietu, nosakot samaksu 100 rbļ. mēnesī, pēc Birutas Šneideres ieteikuma komitejas prezidijs šajā amatā apstiprināja bijušo Draudzības biedrības referenti Larisu Rozenbergu.⁸⁶ 1976. gada 2. decembra komitejas Prezidija sēdē nolemts papildināt komitejas sastāvu ar desmit (10) cilvēkiem, tostarp Latvijas komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs prezidija priekšsēdētājs Alberts Liepa (dzim. 1931),⁸⁷ LĻKJS CK sekretārs Georgs Reihmanis (dzim. 1942)⁸⁸ un citi.

1976. gada 16. decembra komitejas paplašinātā plēnuma laikā tiek papildināts komitejas sastāvs, no jauna ievēlēti vienpadsmit (11) biedri⁸⁹, to vidū Republikas arodbiedrību padomes priekšsēdētājs Augusts Zitmanis (dzim. 1930?)⁹⁰, LPSR Valsts radio un televīzijas

⁸² Saraksts: LVA, 1052. f., 1. apr., 15. l., 122. lpp.

⁸³ Turpat, 125. lpp.

⁸⁴ Protokols Nr. 1, 1973. gada 11. janv. LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l., 8. lpp.

⁸⁵ Turpat, 10. lp. Sociālā nodrošinājuma ministre (1961 – 1983), pirms tam Valkas rajona komunistiskās partijas 1. sekretāre), pirmā Latvijas Miera fonda veicināšanas komisijas priekšsēdētāja.

⁸⁶ Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdes protokols Nr. 6. 1974. g. 7. jūn. LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 19., 20. lp.

⁸⁷ Bijis PSRS vicekonsuls Zviedrijā.

⁸⁸ Bijis arī LKP CK lektors.

⁸⁹ Sarakstu skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 83. lpp.

⁹⁰ Bijis arī LĻKJS CK 1. sekretārs.

komitejas priekšsēdētājs Leonards Bartkevičs (dzim. 1932),⁹¹ LPSR Ministru Padomes Lietu pārvaldes Kultūras, izglītības, veselības aizsardzības un sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja Mirdza Brencsene,⁹² Latvijas Komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs prezidija priekšsēdētājs Alberts Liepa, Rīgas pilsētas Oktobra rajona partijas komitejas sekretāre Ēina Braže,⁹³ un prezidija sastāvs papildināts ar sešiem (6) biedriem. 1978. gadā pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas apstiprināta Jaunatnes sekcija⁹⁴ un par tās priekšsēdētāju apstiprināja Ritu Melnaci (dzim. 1930). 1981. gada 26. novembra konferencē apstiprināts Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvs piecdesmit trīs (53) cilvēku sastāvā,⁹⁵ ievēlēta komisija sadarbībai ar Padomju Miera fondu piecpadsmit (15) cilvēku sastāvā. Toreizējais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs Žanis Grīva veselības problēmu dēļ konferencē nepiedalījās un tika izvirzīts un ievēlēts jauns komitejas priekšsēdētāja kandidāts – rakstnieks, žurnāla *Karogs* galvenais redaktors Andris Vējāns, bet par komitejas priekšsēdētāja vietniekiem apstiprinātas – Biruta Šneidere un Valentīna Pihele, apstiprināts komitejas prezidijs (17) cilvēku sastāvā⁹⁶ un komitejas Jaunatnes sekcijas deviņu (9) cilvēku sastāvā⁹⁷ un piešķirti Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas apbalvojumi. 1984. gada 3. aprīlī Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja prezidija sēdē par prezidija locekli tika ievēlēts Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības priekšsēdētājs Žanis Zakenfelds. 1986. gada 30. oktobrī komitejas konferencē ievēlēja Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja piecdesmit piecu (55) cilvēku sastāvā un prezidijs deviņpadsmit (19) cilvēku sastāvā un atkārtoti par komitejas priekšsēdētāju ievēlēts Andris Vējāns, par vietnieci – Biruta

⁹¹ Bijis arī LĻKJS CK 1. sekretārs, LPSR Ministru padomes priekšsēdētāja vietnieks, LPSR ārlietu ministrs.

⁹² Arī LKP Ļeņiņa rajona izpildkomiteja sekretāre, Rīgas pilsētas darbaļaužu deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētājas vietniece, LPSR Ministru Padomes Lietu pārvaldes Kultūras, izglītības, veselības aizsardzības un sociālā nodrošināšanas nodaļas vadītāja.

⁹³ Arī Latvijas kultūras darbinieku arodbiedrību komitejas priekšsēdētāja, Zinību nama direktore.

⁹⁴ Jaunatnes sekcijā darbojušies Ē. Tivums, N. Grostiņš, A. Žigure un citi.

⁹⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 67. – 70. lpp.

⁹⁶ Turpat, 75. lpp.

⁹⁷ Turpat, 77. lpp.

Šneidere, Republikas Miera fonda veicināšanas komiteja septiņpadsmit (17) cilvēku sastāvā un par komisijas priekšsēdētāju – gleznotāja Džemma Skulme (dzim. 1925), ievēlēja komitejas Jaunatnes sekcija septiņpadsmit (17) cilvēku sastāvā un par priekšsēdētāju atkārtoti ievēlēts Igors Tipāns,⁹⁸ ievēlēja revīzijas komisijas piecu (5) cilvēku sastāvā žurnālista Augustu Lediņu (dzim. 1930) vadībā. 1986. gada 28. janvāra Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdē⁹⁹ apstiprināts jauns komitejas Jaunatnes sekcijas sastāvs.

Jāatzīmē, ka no piecdesmit toreizējās komitejas sastāva bija vairāki vienas paaudzes rakstnieki, tostarp Andrejs Balodis, Anna Brodele (1910 – 1981),¹⁰⁰ Žanis Grīva,¹⁰¹ Fricis Rokpelis (1909 – 1969),¹⁰² Anna Sakse, kā arī vecāki kolēģi – Jānis Sudrabkalns, Andrejs Upīts (1877 – 1970)¹⁰³ un Nikolajs Zadornovs (1909 – 1992).¹⁰⁴ Tomēr viennozīmīgi pateikt, cik tieši viņi iesaistījās *miera nešanas misijā* vai komitejas ikdienas darbā, nav iespējams. Rodas iespaids, ka viņi tikuši izmantoti kā sabiedrībā plaši pazīstami cilvēki, kā sava laika (padomju) rakstniecības spilgti pārstāvji, sociālistiskā reālisma kanona īstenotāji latviešu padomju literatūrā (kultūrā). Tas vedina uz (pār)domām, ka šajā miera propagandas ceļā cerēts uz nozīmīgu literātu “balsi” – atbilstošas tematikas dzejoļiem, prozas, darbiem, publicistiku. Šīs “cerības” attaisnojās jau itin drīz, jo jau 1951. gadā Rīgā izdotas divas antoloģijas – dzejas antoloģija *Miera sardzē* un miera tematikai veltīts prozas krājums *Cilvēces sirdsapziņas balss*. Šāda tendence vērojama arī turpmākajās desmitgadēs, kad komitejas darba plānos ierakstīta šādu tematisku izlašu vai antoloģiju sagatavošana un izdošana.¹⁰⁵ Valdošā ideoloģija apzinājās, ka publiski paustam vārdam ir iedarbīgs spēks un vara. Pirmās komitejas sastāvā bija arī vairāki tolaik vadošie

⁹⁸ Bijis arī RPI internacionālā draudzības kluba priekšsēdētājs, RPI docents.

⁹⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 2. lpp.

¹⁰⁰ Jaunatnes teātra literārās daļas vadītāja, redaktore Kinematogrāfijas ministrijā (līdz 1948. g.).

¹⁰¹ Vispasaules Miera padomes loceklis.

¹⁰² LPSR MP Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks (1944 – 1952, 1954 – 1960), LPSR Kinodarbinieku savienības valdes sekretārs (1962 – 1965).

¹⁰³ LPSR tautas rakstnieks (1943), LPSR ZA akadēmiķis (1946).

¹⁰⁴ LPSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks.

¹⁰⁵ “Šalko laimei, Dzintarjūra” (1959), “Sudraba sētuve” (1981), “Pasaule šodien no jauna” (1989).

LPSR aktieri vai režisori, radošo profesiju pārstāvji, galvenokārt radošo savienību priekšsēdētāji, mākslas augstskolu rektori u. tml., tostarp režisori Alfrēds Amtmanis-Briedītis (1885 – 1966)¹⁰⁶ un Eduards Smilģis (1886 – 1966),¹⁰⁷ operdziedātāja Elfrīda Pakule (1912 – 1991), aktrise Lilita Bērziņa (īst. v. Lilita Priede-Bērziņa; 1903 – 1983), Jurijs Jurovskis (īst. v. Grigorijs Saruhanovs; 1894 – 1959), gleznotājs Arturs Lapiņš, arhitekts Kārlis Plūksna (1906 – 1973), gleznotājs un grafiķis Oto Skulme (1889 – 1967),¹⁰⁸ komponists Ādolfs Skulte,¹⁰⁹ proporcionāli aptuveni viena trešdaļa no visa sastāvā. Šāda tendence vērojama arī turpmākajā komitejas darbībā un prezidija sastāvā, tiesa, aizvien vairāk tajā pamanāmi Komunistiskās partijas Centrālās komitejas pārstāvji, īpaši no propagandas un agitācijas struktūrām, partiju instruktori, vadošo padomju plašsaziņas pārstāvji un citi sabiedriski politiska augsta ranga un publicitātes (arī varas) pārstāvji. Uzmanības vērts būtu pētījums par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā aizsaistītajām personībām, kurām ir nenoliedzama nozīmē Latvijas kultūras vēsturē. Jau pirmās Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvs apliecina, ka būtiski tajā ir iekļaut dažādu profesiju pārstāvjus, arī vienkāršu darbu strādniekus, tiesa, stahanoviešus, Sociālistiskā Darba Varoņus, Staļina prēmijas laureātus, Nopelniem bagātos skatuves vai māksliniekus, augstskolu pārstāvjus, centrālo periodisko izdevumu pārstāvjus, dažādus radošo organizāciju pārstāvjus – arī sabiedrībā plaši pazīstamus ļaudis, publiskas personas – tajā pašā laikā arī allaž sastāvā bijušas ideoloģiski un politiski nozīmīgas personas.

Rezumējot – Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāji: Jānis Peive (1951 – 1962), Žanis Grīva (1962 – 1981) un Andris Vējāns (1981 – 1990).

¹⁰⁶ LPSR A. Upīša Valsts Drāmas teātra galvenais režisors.

¹⁰⁷ J. Raiņa Dailes teātra galvenais režisors.

¹⁰⁸ Pedagoģis Latvijas Mākslas akadēmijā (1944–1956), rektors (1940 – 1941, 1944 – 1961).

¹⁰⁹ LPSR Komponistu savienības vadītājs (1952 – 1956), mācībspēks Latvijas Valsts konservatorijā, LPSR Augstākās padomes deputāts.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atrašanās vieta

Sākotnēji Miera aizstāvēšanas republikāniskā komiteja (lietoti dažādi nosaukumi) atradās Latvijas padomju Rakstnieku savienības namā Krišjāņa Barona ielā Nr. 12. Vēlāk (laiku precīzi nav izdevies fiksēt, bet pēc komitejas veidlapām var secināt vismaz desmitgadi – 1960-iem gadi) Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja pārcēlās uz telpām Gorkija ielu 11a, pelēcīgā savrupnamā, kur tolaik atradās arī vēl divas citas organizācijas – Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrība un Komiteja kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs.

“Visām trim organizācijām ir ļoti daudz kopēju mērķu un uzdevumu. Mēs dzīvojam un strādājam, uzturot ciešus, draudzīgus savstarpējos kontaktus. Draudzības nams. Tā mēdz dēvēt šo mītni, kuru ieskauj liepas un daudz atmiņu. Te viesojušās delegācijas no tuvām un tālām pasaules zemēm. Te iegriežas cilvēki, lai apvaicātos par to, kur un kā varētu pielikt savus spēkus un pūles miera labā,”¹¹⁰

atskatoties uz Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 35gadi, rakstīja tās toreizējais priekšsēdētājs, dzejnieks Andris Vējāns.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības virzieni

Padomju miera aizstāvēšanas komiteja sadarbojās ar 120 dažādu valstu miera organizācijām (tostarp Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja) un kustībām, it sevišķi ciešus sakarus uzturot ar attiecīgajām organizācijām sociālistiskajās valstīs. Sadarbība izpaudās visdažādākajās formās, kā, piemēram, delegāciju apmaiņa, piedalīšanās starptautiskajos un citu zemju nacionālajos pasākumos, “apaļā galda” konferences, simpoziji, dažādu valstu pārstāvju reģionālās tikšanās, kontakti ar dažādu zemju arodbiedrībās, jaunatnes un sieviešu organizācijām, miera cīnītāju grupu braucieni uz ārzemēm u. c.¹¹¹ Komitejas darba pamatā ir vietējās miera aizstāvēšanas komitejas iniciatīvas, Vissavienības Miera padomes un

¹¹⁰ Vējāns, Andris. *Latvijas miera balss*. Rīga: Avots, 1986, 7., 8. lpp.

¹¹¹ Pamatinformācija izmantota no: Lediņš, Augusts. *Miera piekritēju kustība, tās izaugsme un uzdevumi. [palīgmateriāls lektoriem]*. LSPSR Zinību biedrība / starptautisko jautājumu propagandas zinātniski metodiskā padome. Latvijas PSR Zinību biedrība 1976, 6. lpp.

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas nosprausto pasākumu realizēšana un miera ideju propaganda ārzemju sabiedrības vidū.¹¹² Latvijas Miera aizstāvji piedalījās visos pasākumos, ko organizēja Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas un Vispasaules Miera padome (piemēram, Vispasaules Kongresā par mieru un atbrūošanas Maskavā 1962, 1973) un mieram veltītos starptautiskos forumos (Indijā, Kubā, Grieķijā un citur)), delegēja pārstāvjus miera forumos un kongresos. Komitejas pārstāvji aktīvi iesaistījās miera kustībā, akcijās, kampaņās, solidaritātes pasākumos un protesta akcijās, miera gājienos, miera konferencēs, miera stafetēs, parakstu vākšanas kampaņās, regulāri koordinēja un veica iemaksas Padomju Miera fondā u. c. aktivitātēs.

Nozīmīgu informāciju par komitejas darbu iespējams rast Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīvā saglabātajos komitejas un prezidija sēžu protokolos (1972 – 1990).¹¹³ Galvenie jautājumi bijuši – izskatīt un apstiprināt ikgadējo darba plānu un finanšu tāmi, reaģēt uz nozīmīgiem partijas lēmumiem, rezolūcijām, ārpolitiskā kursa nostādņēm, apspriest Vissavienības Padomju Miera aizstāvju komitejas sanāksmēs vai Padomju Miera fonda sanāksmēs paustās atziņas un norādījumus pieņemt zināšanai, izvirzīt un apstiprināt delegātus dažādām konferencēm, kongresiem, sniegta informācija un analizētas LPSR veiktās iemaksas Padomju Miera fondā, vēlākos gados arī izvirzīti dažādu ārzemju braucienu dalībniekus, kā arī apspriesti organizatoriskus jautājumus. Notiek arī atskaitīšanās par dalību kādā miera komitejas sapulcēs, sanāksmēs, kongresos, braucienos – tur pieredzēto, veikto propagandas darbu, tikšanās nozīmi un rezultātiem, tiesa, bez plašāka izvērsuma un nav arī pašu atskaišu tekstu.

Arhīvā glabājas virkne Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba plānu (1972 – 1989),¹¹⁴ kas ļauj ieraudzīt katra gada “novitātes”, kā arī apjaust zināmu trafaretu un klišeju lietošanu, īpaši klišejskums un zināmā mērā pat formalitāte iezīmējas Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atskaitēs Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai par paveikto un arī par līdzekļu izlietojumu, kur gads no gada vērojama formāla, trafareta izteiksme (sarīkot, stiprināt, noturēt, sagatavot,

¹¹² LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 26. lpp.

¹¹³ LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 12. l. un 34. l.

¹¹⁴ Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l., 13. l., 38. l. (kopumā 38 lpp.)

parakstīt, atbalstīt, sekot, deleģēt, rekomendēt, nosūtīt, pieņemt, ņemt dalību, organizēt, sagatavot, izdot, paaugstināt aktivitāti, līdzdarboties u. tml.). Šie darba plāni iezīmē arī komitejas darba virzienus citā aspektā – 1) globālās norises, līdzdarbība utt.; 2) komitejas lokālā darbība – pasākumi, notikumi, aģitācijas un propagandas darbs, akcijas, mītiņi, tikšanās, līdzekļu vākšanas darbs Miera fondam utt. 3) līdzdalība Miera nedēļās, Miera reisos, Miera braucienos. Un galvenais akcents ik gadus bija – paaugstināt komitejas locekļu aktivitāti, ieviest dzīvē Miera Programmu un Vispasaules Kongresa miermīlīgo spēku lēmumus. Jāatzīst, ka šie plāni ir ļoti konspektīvi, ar formālām iezīmēm. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbs vai darbības virzieni ietvert gan lokālu (vietēju), gan starptautisku mērogu, proti, darbs noritēja gan LPSR teritorijā (Rīgā un ārpus tās), ietverot ikdienas miera kustības propagandas darbu, pasākumu, sapulču, tikšanos, mītiņu u. c. organizēšanu, ārvalstu miera piekritēju delegāciju uzņemšanu, gan ārpus LPSR robežās – piedaloties PSRS miera programmas īstenošanā, Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā dodoties uz citām zemēm, iesaistoties ‘miera akcijās’.

“Lielu un vērtīgu darbu veikuši mūsu komitejas locekļi un aktīvs plaši uzstājoties gan presē, pa radio, gan arī priekšlasījumu referātu veidā propagandējot un apgaismojot miera cīņas jautājumus. [...] Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja kopā ar citām sabiedriskām organizācijām plaši atzīmējusi Vispasaules Miera padomes rekomendētās pasaules izcilo kultūras un zinātnes darbinieku piemiņai veltītās gadadienas.”¹¹⁵

Komitejas pārstāvji aktīvi uzstājušies Padomju Latvijas presē, radio, televīzijā, propagandējot miera kustību un šī aktivitātes, norises regulāri tika atspoguļotas laikrakstos *Cīņa*, *Padomju Jaunatne*, žurnālā *Zvaigzne* u. c.

Komitejas darba plāni ir atsevišķs izpētes avots, kas sniedz ieskatu komitejas ikdienas darbībā, turklāt vai ik gadu, sekojot politiskajām norisēm pasaulē, mainās arī politiskie akcenti. Piemēram, 1975. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbs

¹¹⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 12., 13. lpp.

“aizritēja Padomju tautu cīņā pār vācu fašismu 40gades un Starptautiskā Sievietes gada zīmē.”¹¹⁶

1976. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbs bija

“Programmas par tālāko cīņu par mieru propaganda un padomju tautas sasniegumu komunisma celtniecībā popularizēšana ārzemēs. Komiteja īpašu uzmanību veltīja republikas mobilizācijai, lai atbalstītu pasākumus, kas veltīti bruņošanās sacensības pārtraukšanai. Liels organizatoriskais darbs tika veikts Jaunā Stokholmas uzsaukuma kampaņas atbalstam.”¹¹⁷

1977. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas organizatoriskais masu un propagandas darbs bija koncentrēts uz plašu Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas vēsturiskās nozīmes izskaidrošanu, uz PSRS 60gades sasniegumu propagandu, uz Ļeņina dekrētu par pasaules tautu cīņu par mieru; īpaša uzmanība veltīta jaunās PSRS Konstitūcijas popularizēšanai, kurā nostiprināti KPSRS un Padomju valdības iekšējās politikas miermīlīgie principi.¹¹⁸ Piemēram, 1981. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbība

“galvenokārt bija veltīta PSKP 26. kongresā izvirzīto miera nosargāšanas ideju plašai propagandai, kā ārpus mūsu zemes robežām, tā Miera komitejas pasākumu organizēšanai mūsu republikā. Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā, tūristu grupas sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu un darbinieku apmeklēja ārzemju miera piekritēju organizētos pasākumus, piedalījās pārrunās par miera kustības aktivizēšanu un mūsu valsts jaunās miera iniciatīvas popularizēšanā.”¹¹⁹

1982. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba centrā bija: 1) masveidīgu republikas sabiedrības uztāšanos organizēšana pret bruņošanās sacensību un kodolieroču draudiem; 2) ārvalstu sabiedrības informēšanas par padomju miera aizstāvju rīkoto pretkara pasākumu norisi.

¹¹⁶ LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 15. lpp.

¹¹⁷ LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 11. lpp.

¹¹⁸ LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 1. lpp.

¹¹⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., l. 19, 15. lpp.

“Plaša iedzīvotāju dalība bija protestā pret bruņošanās sacensību, to izpauda 165000 parakstu zem Padomju miera aizstāvju aicinājuma.”¹²⁰

1983. gada darba atskaite iezīmē kādu jaunu iezīmi –PSR notikušie mītiņi, gājieni, sapulces, koncerti, izstādes, izrādes u. tml., visas tika atzīmēta kā

“republikas iedzīvotāju masu līdzdalības formas cīņā par kara draudiem un miera saglabāšanu.”¹²¹

Kā liecina 1983. gada komitejas atskaite, tad 1983. gada septembrī LPSR Augstākās Padomes komisijas sēdē tika uzklauts arī jautājums par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu PSRS miermīlīgās ārpolitikas propagandā, tika iezīmēti tālākie uzdevumi, lai aktīvai darbībai piesaistītu jaunatni un paplašinātu kontaktus ar citām republikas sabiedriskajām organizācijām.¹²² Tādējādi ieskicējas komitejas vairāk pakāpju atskaišu sistēma (pašu komitejas prezidija sēdēs un konferencēs, tad LPSR KP institūcijās un Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai Maskavā). Tā kā Latvijas komitejas bija Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas pakļautībā, tad par katru gadu tika sniegta informācija par komiteju, kas ietvēra atskaiti par katrā gadā paveikto; tāpat ik gadu tika sagatavoti, Prezidija sēdē izspiesti darba plāni, kuri tika saskaņoti un apstiprināti Padomju Miera aizstāvēšanas komitejā, tāpat tika apstiprinātas arī Latvijas komitejas izdevumu tāmes (arī interesants informācijas avots). 1985. gadā Latvijas komitejas veltīts Uzvaras 40gadei.¹²³ 1986. gadā atsevišķi darba plāni parādās arī komitejas Jaunatnes sekcijai, pie Latvijas Valsts Universitātes izveidots Miera klubs, kas maijā organizē Miera nedēļu, parādās Rīgas Ekoloģiskais klubs kā neatkarīga organizācija, kas cīnās par apkārtējās vides aizsardzību un mieru.

Ieskatam komitejas perspektīvais pasākumu (norišu) plāns (projekts) 1976. – 1980. gadam, kas iezīmē kopīgās tendences komitejas darbības virzienos:

¹²⁰ Informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu 1982. gadā. Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., l. 19, 19. lpp.

¹²¹ LVA, 1052. f., 1. apr., l. 19, 23. lpp.

¹²² Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., l. 19, 30. lpp.

¹²³ LVA, 1052. f., 1. apr., l. 19, 37. lpp.

ņemt dalību organizējot un noturot Ziemeļu valstu Miera dienu

katru gadu

organizēt mītiņus un sapulces sadarbībā ar Republikas sabiedrību
jautājumos par cīņu par mieru

pēc nepieciešamības

nosūtīt nacionālajām miera aizstāvēšanas komitejām propagandas
materiālus (brošūras, albumus, plakātus, fotoizstādes u. c.) par miera
kustību, padomju tautas sasniegumiem un dzīvi republikā

katru gadu

sagatavot un izdot brošūras, plakātus, fotoizstādes u.c. jautājumos
cīņā par mieru

visu periodu

regulāri republikas presē un radio un televīzijā apgaismot jautājumus
par mieru un Padomju Miera fonda pieredzi līdzekļu vākšanā

katru gadu

uzņemt miera aizstāvju delegācijas un tūristu grupas, kuras apmeklē
republiku

katru gadu

rekomendēt, deleģēt un nosūtīt Padomju Miera aizstāvju komitejas
organizēto
delegāciju sastāvos un arī kā tūristus aktīvākos republikas miera
aizstāvjus

*katru gadu*¹²⁴

Jāpiebilst, ka šim plānam bija arī piebilde, ka pasākumu plāns
par delegātiem un tūristiem, kā arī nosūtīšanu aiz robežas tiks
pievienots papildus līdz ko būs saņemtas Padomju Miera aizstāvju
komitejas (konkrētā gada) pasākumu plāns, kas liecina, par Latvijas
komitejas pakļautību un iekļaušanas kā apakšstruktūrā šajā lielajā
veidojumā.

¹²⁴ LVA, 1052. f., 1. apr., lieta Nr. 8, 5. – 6. lpp.

Būtiska komitejas darbība forma bija sakaru nodibināšana un uzturēšana¹²⁵ ar miera aizstāvju organizācijām visā plašā pasaule (ļoti plaša ģeogrāfija un eventuāla atsevišķa pētījuma tēma). Ik gadu miera aizstāvjiem dažādās zemēs tika nosūtīti jaunākie izdevumi – literatūra par ekonomikas, zinātnes un kultūras sasniegumiem LPSR. Parasti viņiem notiek tikšanās ar komitejas prezidija pārstāvjiem un arī augstākiem partijas cilvēkiem, viņi tika vesti dažādās iepazīšanās ekskursijās uz LPSR rūpnīcām, fabrikā, kolhoziem un citām vietām, lai iepazīstinātu ar padomju cilvēka “saulaino ikdienu.” Šādas tikšanās ietvēra krietnu devu miera propagandas darba. Braucienu laikā tika veikts propagandas darbs, bet pēc atgriešanās LPSR notika uzstāšanās radio un televīzijā, dažādās organizācijās, kā arī parādījās publikācijas presē.

Jau 1958. gadā Latvijas, Lietuvas un Igaunijas Miera aizstāvēšanas komiteju priekšsēdētāji nosūtīja vēstules Baltijas baseina valstu – VDR, VFR, Dānijas, Somijas, Norvēģijas, Polijas un Zviedrijas – miera piekritēju nacionālajām komitejām, lai dibinātu kontaktus un sadarbības. Un ilgu gadu šo valstu vienojošais sauklis bija “Baltijas jūra – miera jūra!” Tolaik Rostokā katru pavasari notika miera cīnītāju salidojumi, kuros piedalījās arī Baltijas zemju pārstāvji. Ciešākas saites izveidojās ar Somijas un Vācijas miera cīnītājiem, vēlāk kontaktu un sakaru ģeogrāfija paplašinājās.

“Katra ārzemnieku delegācijas ierašanos Latvijā izmantojam ciešāku sakaru nodibināšanai ar šīs zemes sabiedriskajām organizācijām. [...] Latvijas miera cīnītājiem kļuvis par tradīciju katru gadu plaši piedalīties tā sauktajām Rostokas nedēļā, uz kurieni izbrauc gan arod biedrību, jaunatnes, sieviešu un sporta organizāciju pārstāvji, gan arī rakstnieki un sabiedriski darbinieki.”¹²⁶

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai bija izveidojušās draudzīgas saites ar Somijas, Polijas, Bulgārijas, Ungārijas, VDR, VFR miera piekritēju komitejās vai kustībām. Ar šo valstu miera piekritējiem komiteja uzturēja regulārus kontaktus, saraksti, informācijas apmaiņu par darba pieredzi, nosūtīja informatīvus materiālus – grāmatas, bukletus, laikrakstus un žurnālus. Tomēr līdzās šim darbam ik gadu

¹²⁵ Dokumentos rodama norāde, ka komitejai bijusi viesu grāmata, tiesa, nav zināma tās atrašanās vieta.

¹²⁶ LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 12. lpp.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija locekļi un citi pārstāvji aktīvi piedalās dažādos miera piekritēju pasākumos darbaļaužu kolektīvos, publicējas presē, uzstājas radio un televīzijā,

“lai popularizētu un propagandētu Padomju miera programmas uzdevumus, atbalstītu to īstenošanu dzīvē.”¹²⁷

“Turpmāk jāpanāk, lai miera piekritēju rindās iesaistītu plašāku sabiedrisko aktīvu, jāpaplašina sadarbība ar sabiedriskajā organizācijām, it īpaši, jaunatnes, aktivizēt Miera fonda veicināšanas komisijas darbu visos rajonos un pilsētās.”¹²⁸

Septiņdesmito un astoņdesmito gados komitejā viesojās pretkara kustības un miera delegācijas no Austrijas, Jaunzēlandes, Indijas, Rumānijas, Kubas, Spānijas, Afganistānas, Bangladešas, Vjetnamas, Laosas, Kampučijas, Ganas, Austrālijas, Taizemes, Filipīnām, Zimbabves, Madagaskaras, Venecuēlas, ASV, Dānijas, Apvienotās Karalistes, Jamaikas, Āzijas un Āfrikas un citām zemēm. Veicot komitejas dokumentu revīziju par laikposmu no 1982. – 1986. gadam, tika konstatēts, ka atskaites periodā LPSR viesojušās miera piekritēju delegācijas no Austrijas, Austrālijas, Afganistānas, Bulgārijas, Bangladešas, Filipīnām, Ganas Grieķijas, Indijas Japānas, Jaunzēlandes, Kampučijas, Kubas, Laosas, Lielbritānijas, Mozambikas, Peru, Rumānijas, Spānijas, Somijas, Taizemes, Zimbabves (23 valstīm), bet Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji (pavisam 76) izbraukuši uz 16 zemēm – Austriju, Austrāliju, ASV, Dienvidslāviju, Franciju, Grieķiju, Itāliju, Indiju, Jaunzēlandi, Korejas Tautas republiku, Kubu, Nikaragvu, Lielbritāniju, Somiju, Ungāriju, VDR.

1989. gadā pirmo reizi parādās, ka kopā strādā Latvijas, Lietuvas un Igaunijas Miera aizstāvēšanas komitejas, pie vienas koncepcijas par Baltijas jūru, tāpat vairāk diskusijas, piemēram, par izglītības sistēmas demilitarizācijas problēmām, par bērnu rotaļieroču ražošanas un tirdzniecības samazināšanu un alternatīvo rotaļieroču izplatīšanas popularizācijas iespējām; par Baltijas reģionālās ekoloģijas problēmām; par izglītības demilitarizāciju u. c. ¹²⁹ 1990. gada

¹²⁷ Informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu 1981. g.. Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 16. lpp.

¹²⁸ Turpat, 17. lpp.

¹²⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 38. l., 12. lpp.

perspektīvajā plānā parādās jaunas aktivitātes: janvārī-martā veikt pasākumus naudas līdzekļu vākšanai, lai atbalstītu veco ļaužu veselības stāvokļa uzlabošanu; jūnijā – organizēt kopā ar Lietuvas un Igaunijas Miera organizācijām miera gājieni pa Baltijas republikām; jūlijā – veikt organizatoriskus pasākumus, lai Latvijas Miera aktīvisti varētu piedalīties miera velobraucienā Zviedrijā un Dānijā; augustā plānota došanās pie igauņiem uz Sāremā; oktobrī – organizēt dalībnieku piedalīšanos miera reisā pa Ķīnu un Japānu.¹³⁰

“Arī Latvijas Republikas miera aizstāvēšanas komitejas darbs aizvadītajā laika posmā ir jānovērtē kā auglīgs un panākumiem bagāts, kas vienmēr saņēmis savas tautas atbalstu un patiesi dziļu atsaucību. Mūsu komitejai ir izveidojušās ļoti siltas un draudzīgas attiecības ar mūsu tuvāko kaimiņu zemju miera cīnītājiem — somiem, poļiem, vāciešiem, arī zviedriem, norvēģiem un dāņiem. [...] Šāda ciešu kontaktu veidošanās palīdz labāk izprast citam citu, atrast pašos sarežģītākajos jautājumos kopīgu valodu un ir labs mierīgas līdzāspastāvēšanas un tautu draudzības priekšnoteikums,”¹³¹

par apmēram pirmajiem desmit komitejas darbības gadiem rakstīja komitejas vietnieks Andrejs Balodis.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Padomju miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā piedalījās daudzos Vispasaules Miera padomes rīkotajos *miera reisos* pa Baltijas jūru, Ziemeļjūru un Donavu. Piemēram, 1971. gada rudenī divdesmit dienu Miera braucienā pa Donavu, apmeklējot Čehoslovākiju, Ungāriju, Bulgāriju, Rumāniju un Dienvidslāviju,¹³² devās grupa miera cīnītāju; 1973. gada 18. maijā līdz 9. jūnijam notika spectūrbrauciens pa Baltijas un Ziemeļjūru ar tvaikoni *Mihails Kaļiņins*. Arhīvā glabājas šī Miera reisa programma un pieturvietu datējums: Ļeņingrada, Gdiņa, Varnemunda, Kopenhāgena, Oslo, Hamburga, Stokholma, Helsinki un Ļeņingrada.¹³³ Šādi braucieni ar Latvijas miera aizstāvju līdzdalību notika arī turpmākajos gados. Kā liecina atsevišķi komitejas prezidija sēžu protokoli, sēdēs notikusi arī atskaitīšanās par šiem braucieniem

¹³⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 38. l., 15. lpp.

¹³¹ Balodis, Andrejs. Piecpadsmit cildenas cīņas gadi. *Literatūra un Māksla*, Nr. 35, 1964, 29. aug., 1.lpp.

¹³² *Cīņa*, 1971, 24. sept. [Nr. 222]; 2.lpp.; *Padomju Jaunatne*, 1971, 24. sept. [Nr. 187], 3. lpp.

¹³³ LVA, 1052. f., 1. apr., l. 14, 6. – 9. lpp.

(tomēr plašāk izvērsta informācija arhīva dokumentos nav pieejama vai nav saglabāta, vai arī meklējama ārpus fonda *Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja*, piemēram, LPSR KP dokumentu fondos), tomēr arhīva materiāli nesniedz plašāku ieskatu šo reisu norisē, notikumos, braucēju iespaidos un tikšanos mērogos. Šādas reportāžas *pēc, post factum* nereti publicētas LPSR periodiskajos izdevumos.

Nozīmīga Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības forma bijušas Baltijas jūras baseina tautu miera cīnītāju dažādās sanāksmes, kurās risināts jautājums, kā tālāk attīstīt miera kustību un saglabāt Baltijas jūru kā miera jūru. Tālab kā viens no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības virzieniem atzīmējama līdzdalība ikgadējo Ziemeļu (Baltijas jūras) valstu Miera dienu darbā. Tas bija vairāku dienu, pat nedēļu ilgs brauciens pa Baltijas un Ziemeļu jūru ar dažādām pieturvietām un uz vietas izvērstām miera propagandas akcijām. Pirmo reizi šāds *miera brauciens* notika 1966. gadā. Jāatzīmē, ka 1969. gadā tās sarīkotas Rīgā. Uz tām ieradušies pārstāvji no Polijas, VDR, Dānijas, Norvēģijas, Zviedrijas un Somijas. Latvijas miera cīnītāju balss skanējusi daudzos starptautiskos forumos. Cieša un sirsnīga draudzība bija izveidojusies ar Somijas miera piekritējiem. Miera dienas ir noritējušas Oslo un Ķīlē. Vairākkārt mūsu pārstāvjus ir uzņēmusi Zviedrijas galvaspilsēta.

Īpašu popularitāti ieguva reģionālās miera cīnītāju tikšanās un Baltijas jūras baseina valstu *Miera dienas*. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas uzstājās šajos miera aizstāvju forumos kā dalībnieki, bet arī kā organizatori (piemēram, 1969. gadā Rīgā notika Baltijas jūras Miera dienas). LPSR izraudzīta arī kā miera aizstāvju foruma vieta starptautiskos mērogos (piemēram, 1977. gadā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas organizētā XI Dortmundas tikšanās, piedaloties PSRS un ASV). Kā atzīmējis šo Miera dienu pasākumu dalībnieks, žurnālists un žurnāla *Zvaigzne* galvenais redaktors Augusts Lediņš –

“bija izdevība personīgi vērot, kādu nozīmi šim mūsu reģiona tautu miera un draudzības pasākumam piešķir visu 8 valstu (PSRS, Polijas, VDR, VFR, Dānijas, Norvēģijas, Zviedrijas un Somijas) sabiedrisko spēku pārstāvji, cik labvēlīgi šajos forumos valdošais sadarbības gars

un sabiedrisko spēku pieņemtie lēmumi ietekmē vispārējo starptautisko klimatu Baltijas jūras rajonā.”¹³⁴

Jāatzīmē, ka Miera dienās un Miera reisos/braucienos devās parasti viens Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas rekomendēts pārstāvis Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā, kā arī devās apstiprināta speciāla tūristu grupa, kuras sastāvā bija komitejas aktīvisti (par aktīvu darbu un arī par devīgāk iemaksām Padomju Miera fondā) un bija viens grupas vadītājs. Katrā braucienā līdzī tika ņemti suvenīri, dažādi informatīvi materiāli.

“Sakarā ar liela skaita suvenīru, kinofilmu un citiem uzskates materiāliem, kas iegādāti Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas tūristiem-aktīvistiem, kuri devās Miera reisā, tiek nolemts, ka visus izdevumus, kas saistīti ar glabāšanu un tūristu bagāžas pārvadāšanu kruīza laikā, segt no komitejas līdzekļiem 23 rubļu un 5 kapeiku apmērā (ir pievienots čeks),”¹³⁵

liecina komitejas Prezidija 1973. gada 13. jūlija protokols Nr. 3.

“Mūsu komitejai, kura pati nepraktizē sūtīt savas grupas un delegācijas uz ārzemēm, ārvalstu apmeklēšana Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā ir neaizvietoama darba puse, lai stiprinātu draudzīgas saites ar citu zemju miermīlīgajiem spēkiem,”¹³⁶

rakstīja komitejas 1970. gada atskaitē un lūgts izskatīt Padomju Miera aizstāvēšanas komiteju,

“plānojot 1971. gadu, iespēju paredzēt mūsējo līdzdalību delegācijās, grupās uz Centrālo un Ziemeļeiropu, tostarp uz VFR, Dāniju, Norvēģiju, Beļģiju un Somiju.”¹³⁷

Izpētes vērts ir jautājums par LPSR miera kustības aktīvistu vadītajām delegācijām Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas ietvaros.

¹³⁴ Lediņš, Augusts. *Miera piekritēju kustība, tās izaugsme un uzdevumi*. [palīgmateriāls lektoriem]. LPSR Zinību biedrība/ starptautisko jautājumu propagandas zinātniski metodiskā padome. Latvijas PSR Zinību biedrība 1976. 8. lp.

¹³⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 13. lpp.

¹³⁶ LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 89. lpp.

¹³⁷ LVA, 1052. f., 1. apr., 9. ;l., 90. lpp.

Rīgas Vagonu rūpnīcas frēzētājs Alberts Ikaunieks, kurš speciālās tūristu grupas sastāvā bija piedalījies Miera dienās Ķīlē, 1973. gadā atzina:

“Jau tas vien, man, vienkāršam darba cilvēkam, manā dzīvē bija nozīmīgs notikums, ka man bija iespēja piedalīties starptautiska mēroga konferencē ārpus mūsu Dzimtenes robežām. Šajā miera aizstāvju konferencē, kas notika Ķīlē, piedalījās miera cīnītāji no visas Baltijas jūras piekrastes: te ieradās somi, norvēģi, dāņi, poļi, vācieši no VDR un VFR, kā arī pārstāvji no Rīgas, Viļņas, Tallinas un Ļeņingradas.”¹³⁸

Citi iespaidi par kādu braucienu 1987. gadā bija publicistei Marinai Kostaņeckai:

“biju Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas speciālās tūristu grupas sastāvā Indijā un Malaizijā. Brauciens bija ļoti interesants no eksotikas viedokļa, bet formāls no mūsu organizētāju viedokļa. Mūs pieņēma indiešu draugi ar lielu sirsnību. Savukārt no Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas bija darbinieki, kuri, pēc manām domām, neatbilda ne pēc erudīcijas, ne uzvedības kultūras sev uzliktajiem pienākumiem. Tas radīja daudz formālisma tikšanās reizēs.”¹³⁹

Rakstā nav plašāk un detalizētāk analizēta Latvijas miera aizstāvju dalība: Miera reisos, Miera braucienos un Miera dienā, tam nepieciešams plašāks kontekstuāls pētījums, izmantojot plašo periodikas bāzi.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas budžets

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības nodrošināšanai bija paredzēts un ik gadu Maskavā apstiprināts budžets (caurmērā no 6000 līdz 7000 rbļ., tiesa 1972. gadā vien 4580, 25. rbļ.), kā arī finanšu tāmes (arhīvā pieejamas, sākot ar 1972. gadu).¹⁴⁰ 1973. gadā pēc Padomju Miera fonda vadības rīkojuma piešķirti 180 rbļ. inventāra iegādei. Arī šis arhīva materiālu kopums ir interesants izpētes objekts, jo ietver dažādu informāciju – par štata

¹³⁸ LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 21. lpp.

¹³⁹ LVA, 1052. f. 1. apr., 34. l., 40. lpp.

¹⁴⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 10. l. [tāmes 1973 – 1979].

vietām un to apmaksu, par to, kam un kādiem izdevumiem, pasākumiem bija paredzēts finansējums u. tml.. Ir arī atskaites par finanšu plūsmu; kā arī atbildmes starp apstiprināto tāmi un reāli izlietoto par katru tāmes pozīciju. Tomēr, salīdzinot ik gada finanšu tāmes, redzams, ka lielāko summu veidoja summa agitācijas un propagandas pasākumiem (vidēji 1000 līdz 1500 rbļ.). Turklāt šie pasākumi noritēja pēc plāna, kas iepriekš bija saskaņots ar partijas vadību, savukārt otru lielāko pozīciju sastādīja izdevumi – fonds aktīva atbalstīšanai (braucieni, tūristu grupu braucieni; ik gadu gadus vidēji 1000-1500 rbļ.); budžetā rodama arī tāmes pozīcija ‘prēmijas’, kas izmaksātas saskaņā ar apstiprināto finanšu tāmi, galvenokārt gan tās saņēmusi Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietniece Biruta Šneideri, uz kuras pleciem arī gūla visu atskaišu sagatavošana, iesniegšana un saziņa ar uzraugošo padomju komiteju. Sava neliela daļa bija paredzēta šādiem izdevumiem: kancelejas izdevumiem, tipogrāfijas izdevumiem (veidlapas, aploksnes, ielūgumi, ziņojumi utt.), pasta izdevumiem (vēstules, bandroles, apsveikumu kartiņas, telegrammas), periodisko izdevumu un literatūras iegādei, apgabalu konferencēm, plēnumiem un sapulcēm, komitejas Prezidija locekļu un komisiju locekļu komandējumiem uz rajoniem.

Piemēram, 1974. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai bija tikai viena štata vieta – referents ar 100 rbļ. mēnešalgu,¹⁴¹ ārstatā paredzēta samaksa mašīnrakstītājai. Caurlūkojot šīs finanšu tāmes, iespējams izsekot, kādas jaunas kādas finanšu sadaļas tiek ieviestas no jauna, piemēram, 1975. gada tāmē parādās jauna pozīcija – telefona uzstādīšana un abonēšanas maksa (30 rbļ.), starptautiskās sarunas (70 rbļ.); 1976. gada tāmē – telpu īre un komunālie maksājumi (100 rbļ.), dienesta braucienu izdevumi pa pilsētu, kā arī tulkošana citās valodās (250 rbļ.); 1977. gadā papildināta pozīcija ārštata darbiem – mašīnrakstīšana un stenografēšana (350 rbļ.) un inventāra iegādei ieplānoti 500 rbļ.; 1978. gadā – parādās jauna ārštata pozīcija – fotodarbi (100 rbļ.) un telpu uzkopšana; savukārt ar Padomju Miera fonda rīkojumu Nr. 1096, 1978. gada 27. decembrī – Latvijas republikāniskajai miera aizstāvēšanas komitejai un Miera fonda veicināšanas komisijai apstiprinātajā tāmē iekļauta vieglās automašīnas iegāde (1000 rbļ.), tādēļ 1978. gada apstiprinātajā tāmē

¹⁴¹ LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 20. lpp.

parādās jauna pozīcija – ½ slodze šoferim (30 rbļ. mēnesī) un pēc Padomju Miera fonda vadības rīkojuma atļauts iegādāties inventāru par 2000 rbļ. 1980. gada tāmē kā štata darbinieks parādās grāmatvedis ar atalgojumu 90 rbļ. mēnesī un štata darbinieks ir arī atbildīgais sekretārs (180 rbļ. mēnesī). 1981. gada tāmē parādās arī gida pakalpojumi (50 rbļ.), samaksa par arhīva darbu (81, 20 rbļ.), paredzēts izgatavot foto stendus, par lekcijām noteikta samaksa (10 rbļ. par lekciju), 1983. gadā pie ārštata darbiniekiem ieviests amats – kartotēkas izveide un uzturēšana un uzskaites vešana par iemaksām Miera fondā (104 rbļ.); 1988. gadam štatu sarakstā apstiprināts priekšsēdētāja vietnieks (220 rbļ. mēnesī), galvenais grāmatvedis (150 rbļ.) un vecākais instruktors (150 rbļ.); jāprecizē, ka 1986. gada štatu sarakstā šāda instruktora nav, bet ir atbildīgais sekretārs = 180 rbļ., galvenais grāmatvedis = 120 rbļ.)¹⁴² utt. Šie piemēri liecina gan par komitejas darbības un darba pienākumu papildināšanos, gan arī palielina hierarhisko ne vien ideoloģisko, bet arī finanšu atkarību vai pakļautību.

Tomēr iespējams secināt, izsekojot iemaksu (Padomju Miera fondā) uzskaites kladēm, ka, lai arī no gadā šīs iemaksas pieauga, Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas rīcībā esošais finanšu līdzekļu apjoms palielinājās proporcionāli nevienmērīgi, kas, protams, īpaši 80. gadu vidū un izskanā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas locekļu vidū raisīja jautājumus un arī izskanēja neapmierinātība un arī neizpratne, kā tiek tērēti Padomju Latvijas iemaksātie ļoti ievērojamie līdzekļi, pretī saņemot vien niecīgu daļu.

Kāds inventārs piederējis Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai? – 1980. gada 25. janvāra inventarizācija aktā konstatēts, ka ir paklājs, galda lampa, televizors, rakstāmgalds, diaprojektors, rakstāmmašīna *Erika*, kinoprojektors *Rusj*, kinokamera *Kvarc 2 x 8*, kinolentas prese, kino lentu montāžas galds.¹⁴³ 1987. gada sākumā kā mazvērtīgais inventārs atzīmēts elektroniskais pulkstenis, paklājs, aizkari, galda lampa, telefona aparāts *Elta*, porcelāna servīze, elektriskais radiators, kantora krēslis, ziedu vāzes, kalkulators, krūzītes ar apakštasītēm. Un visi šie uzskaitījumi norāda, cik liela, tostarp

¹⁴² LVA, 1052. f., 1. apr., 48. l., 1.-4. lpp.

¹⁴³ LVA, 1052. f., 1. apr., 33. l., 5. lpp.

finansiāla, bija Latvijas komitejas atkarība no augstākstāvošo institūciju lēmumiem.

Padomju Miera fonda veicināšanas komisija, iemaksas Padomju Miera fondā

1961. gada 27. aprīlī Maskavā pēc daudzu sabiedrisko organizāciju, tostarp Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas, Padomju un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības savienības, Āzijas un Āfrikas valstu solidaritātes Padomju komitejas, Padomju sieviešu komitejas, PSRS kara veterānu komitejas u. c. organizāciju iniciatīvas tika nodibināts Padomju Miera fonds. Šī fonda darbību regulēja statūti.¹⁴⁴

Savukārt pie Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas pārraudzībā esošajām lokālajām/vietējām komitejām tika izveidotas republikāniskās komisijas sadarbībai ar Padomju Miera fondu, sauktas arī par Padomju Miera fonda veicināšanas komisijas,¹⁴⁵ kuru galvenais uzdevums bija propagandēt un popularizēt Miera fonda ideju, aktualizēt samilzušos apdraudējumus visā pasaulē, lai ik gadus palielinātu Latvijas Padomju republikas iemaksas šajā fondā. Šī fonda līdzekļi ir miera kustības darbības, attīstības, propagandas un agitācijas materiālais pamats. Tā veidošanā ar savām brīvprātīgajām naudas iemaksām (tā vismaz tika deklarēts) piedalījās miljoniem cilvēku.

“Par šīm iemaksām atbilstoši fonda statūtiem tiek finansēta 16 mūsu valsts [PSRS] sabiedrisko organizāciju darbība – Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja, Padomju Sieviešu padome, Padomju Kara veterānu padome u. c.”¹⁴⁶

stāstīja Biruta Šneidere.

Dati par iemaksām Padomju Miera fondā ienāca komitejā no PSRS Valsts bankas iestādēm. Pēc to saņemšanas katru mēnesi komitejas darbinieki šīs ziņas analizēja, veica uzskaiti. Latvijas

¹⁴⁴ Skat.: Padomju Savienības Miera fonda statūti [apstiprināti 1978. g. 22. martā], sast. B. Strazda. Rīga, 1979; Padomju Miera fonda statūti [apstiprināti 1984. g. 31. janv.], sast. B. Strazda. Rīga, 1984.

¹⁴⁵ Padomju Miera fonda veicināšanas komisiju vadījušas V. Pihele, R. Melnace, Dž. Skulme, M. Kostaņecka.

¹⁴⁶ Pakalns, Kārlis. Kā jutīgs seismogrāfs. *Cīņa*, Nr. 250, 1986, 30. okt., 1. lpp.

Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīva fondā Nr. 1052 glabājas lietas Nr. 23-30 – biezas kartorgrāmatas, kur ar roku skrupulozi ierakstīts katrs visnelielākais maksājums Padomju Miera fondā no 1965. gada līdz 1987. gadam. Iemaksas reģistrētas sīki pa iemaksu datumiem un mēnešiem. Reizēm pie iemaksām parādās piezīme, no kādiem līdzekļiem / darbiem (makulatūras, metāllūžņiem, talkas, dzejas dienām, *Draudzības* loterijām, koncerta, mākslas darbu pārdošanas, strādājošo algas, skolēnu nopelnītās naudas, hokeja spēlēm, sociālistiskās sacensības, prēmijas utt.) un kādiem mērķiem vēlams novirzīt šo maksājumu (Vjetnamas bērniem, Čīlei, arābu valstīm utt.). Nereti vērojamas kādas piezīmes vai atzīmes, veiktas ar sarkanu zīmuli pie lielākajiem maksātājiem, vai arī pie tādiem, kuri veikuši niecīgas iemaksas. Caurlūkojot šīs informatīvi bagātīgās klades (neizvēršot šajā rakstā plašāku analīzi, kas gan sniegtu nozīmīgu skatu; īpaši, salīdzinošā aspektā analizētu iemaksāto summu apjomu), vērojams, ka pakāpeniski šo maksājumu veikšanā iesaistīti aizvien jauni maksātāji – skolas, slimnīcas, rūpniecības uzņēmumi, kolhozi, sovhozi, zvejnieku kolhozi, dažādi uzņēmumi un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji, augstskolas, kultūras iestādes, Sieviešu padomes, Kara veterānu padomes, arī reliģiskās organizācijas līdz pat mazām lauku draudzēm, individuālām iemaksām un pat testamentāriem novēlējumiem pēc nāves. Rita Melnace atzīmējusi, ka iemaksas Miera fondā ir savdabīgs planētas starptautiskā stāvokļa saspriegtības seismogrāfs. Tas reģistrē ikvienu novirzi iespējamās kritiskās situācijas virzienā.

“Cīņā par mieru pats būtiskākais ir ne jau augošās iemaksu summas, kaut arī tās ir svarīgas. Būtiska ir padomju cilvēku pilsoniskā aktivitāte, tās pieaugums. Šiem cilvēkiem piemīt lieliskas īpašības – spēja nebūt vienaldzīgiem pret otra nelaimi, just līdzī citu bēdām, neiekapsulēties savā labklājības čaulā, ja kaut kur, kaut arī zemeslodes otrā pusē, nepieciešama palīdzība.”¹⁴⁷

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dokumentos atrodama detalizēta informācija par veiktajām iemaksām. Komitejas prezidija sēžu protokolos nereti fiksēts, ka ticis pārrunāts arī jautājums par iemaksām Padomju Miera fondā. Piemēram, 1972. gadā, ievērtējot

¹⁴⁷ Melnace, Rita. Sākt ar sevi. *Šo zemi, šīs debesis nosargāt... Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi*. Sast. J. Anerauds. Rīga: Avots, 1986, 141. lpp.

iemaksas, Biruta Šneidere konstatēja, ka maz iemaksājuši zinātnieki un augstskolas, vairāk varēja dot reliģiskās organizācijas.

“Par neizpildi ir ziņots atbilstošām organizācijām, lai tās tiktu novērstas.”¹⁴⁸

1979. gada Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atskaitē konstatēts, ka uzlabojies Padomju Miera kustības propagandas darbs presē, radio un televīzijā, ka 1979. gadā Miera fondā no LPSR iemaksāts ap 350 tūkstoši rubļu, kas ir par 120 tūkstošiem vairāk nekā iepriekšējā gadā, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja sarīkojusi neskaitāmas tikšanās un pasākumus ar mērķi nodrošināt tālāku patriotiskās Padomju Miera fonda kustības attīstību.¹⁴⁹ 1980. gada atskaite liecina, ka Padomju Miera fondā pārskaitīti vairāk par 320 tūkstošiem rubļu¹⁵⁰; 1982. gadā iemaksu apjoms sasniedza 400 tūkstošus rubļu, no kuriem viens pats VEFs iemaksājis 30 tūkstošus rubļu.¹⁵¹ 1984. gadā iemaksas Padomju Miera fondā pārsniegušas 1 miljonu rubļu.¹⁵² Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija un arī paplašinātajās sēdēs allaž reizi gadā skatīts jautājums par iemaksām Padomju Miera fondā, analizēta dinamika, kāpumi un kritumi, salīdzinātas agrākās iemaksas, tāpat vārdā saukti aktīvākie (dāsnākie) iemaksu veicēji, kā arī ik gadus norādīts arī uz trūkumiem, uz tām republikas pilsētām un rajoniem, kuri veikuši mazas iemaksas, piemēram, par 1978. gadu norādīts, ka Rīgā – Oktobra, Maskavas un Ļeņina rajona, Balvu, Bauskas, Kuldīgas, Ludzas, Ogres, Preiļu miera fonda komisijas strādā slikti, tiek aizrādīts, ka par maz runāts sanāsmēs un presē par Padomju Miera fonda ieguldījumu un tiek rosināts izstrādāts Pateicības vēstules tekstu.¹⁵³ Ieskatam veiktās atzīmes pie atsevišķiem maksātājiem salīdzinošā aspektā, piemēram, par 1979. gadu: Daugavpils rajons – “iemaksas ļoti augušas”, Alūksnes rajons – “labāk, kā līdz šim”, Balvu rajons – “sliktāk

¹⁴⁸ Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija 1972. gada 29. augusta sēdes protokols Nr. 2. Skat. LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 4. lpp. – šī frāze apliecina, ka iemaksas nebija brīvprātīgas, bet tika koordinētas.

¹⁴⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 6. lpp.; tāds pats secinājums arī 1980. g. atskaitē: skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 12. lpp.

¹⁵⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l.

¹⁵¹ LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 20. lpp.

¹⁵² LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 34. lpp.

¹⁵³ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 15. lpp.

kā iepriekš”, Cēsu rajons – “daudz labāk strādā”, Dobeles rajons – “arī labi, kā vienmēr”, Jēkabpils rajons – “salīdzinājumā ar citiem gadiem daudz labāk”, Krāslavas rajons – “strādā apmierinoši”, Kuldīgas rajons – “tikai reliģiskās organizācijas”, Liepājas rajons un pilsēta – “nedaudz labāk kā iepriekšējā gadā”, Ludzas rajons – “ļoti vāji”, Preiļu rajons – “vāji rezultāti”, Talsu rajons – “salīdzinot ar citiem rajoniem – ļoti vāji”, Valkas rajons – “kā vienmēr vāji”, Valmieras rajons – “vidēji – salīdzinot ar citiem rajoniem”, Ventspils rajons – “labāk kā citus gadus”.¹⁵⁴ 1980. gada 29. jūlija Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija sēdes protokols atklāj, ka ne visos darba kolektīvos bijusi sapratne, kāpēc jāveic šie maksājumi Padomju Miera fondā, tiek ierosināts:

“Būtu vēlams, ja uz rūpnīcu atnāktu kāds no Prezidija locekļiem un pastāstītu par Miera fondu, tā izlietošanu, par Miera fonda nepieciešamību un cilvēku cilvēcisko pienākumu” (b. Kaļiņņikova),

“Kolhozā kolhozieki paši bez ierosinājuma iemaksā Miera fondā ievērojamas summas, jo vārds “Miers” visiem ir skaidrs bez paskaidrojumiem” (b. Kauls),

“vajadzētu presē vairāk atspoguļot par cilvēku patriotisko rīcību kolhozā “Ādaži”, rūpnīcā “VEF”. Derīgs būtu Miera fonda veicināšanas komisiju priekšsēdētāju seminārs gada nogalē” (b. Āboliņš),

“Visus ierosinājumus ņemsim vērā. Iemaksas aug, bija gadi, kad Miera fondā iemaksāja par gadu 100.000 rubļus, tagad gandrīz 240.000 par pusgadu. Pievērsīsim uzmanību vairāk tiem rajoniem, kuri mazāk maksā” (b. Pihele).¹⁵⁵

Savukārt 1983. gada 23. aprīlī Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija sēdē galvenais akcents tiek likts uz jaunatnes iesaisti un piesaisti. 1984. un 1985. gadā LPSR Padomju Miera fondā iemaksāja vairāk par 1 miljonu rubļu, vākta nauda arī Černobiļas fondam.

Vērojams, ka tika organizēta ne vien līdzekļu vākšana, bet šis process izmantots internacionālai un patriotiskai audzināšanai. Par rosīgu darbu varēja gūt arī kādu gandarījumu, piemēram, doties tūrisma braucienā ārpus LPSR robežām, piemēram, 1971. gada komitejas atskaites liecina, ka ar Padomju Miera fonda palīdzību no aktīva nosūtīta speciālās tūristu grupas uz Poliju, Čehoslovākiju,

¹⁵⁴ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 32., 33., 34., 35., 36., 37. lpp.

¹⁵⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 45. lpp.

Bulgāriju, Miera svētkiem Luleo (Zviedrijā), Baltijas jūras valstu Miera dienām Kopenhāgenā, miera reisā pa Donavu.¹⁵⁶ Arhīva materiāli liecina, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba panākumi/sekmes Padomju Latvijas ideoloģiskā līmenī tika sasaistītas ar iemaksu apjomu Padomju Miera fondā. Tā LPSR Augstākās padomes Ārlietu komisijas rīkojums Nr. 2-80 1983. gada 22. septembrī, kuru parakstījis komisijas priekšsēdētājs V. Laukmans, atzīmēts –

“Par Latvijā pieaugošo aktīvo miera aizstāvju kustību liecina Padomju Latvijas ikgadējo iemaksu pieaugums Padomju Miera fondā, salīdzinājumā ar 1972. gadu brīvprātīgo iemaksu apjoms pieaudzis 13 reizes.”¹⁵⁷

Komisijas sniegtās rekomendācijas uzrāda vēl kādu pakļautību (iekšēju) un arī to, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas par paveikto atskaitījusies šai komisijai¹⁵⁸ (meklējams, kur glabājas dokumenti).

Ieskatam Padomju Latvijas iemaksas Padomju Miera fondā atsevišķos gados:

1970. g. – 64. 314 rbļ.

1972. g. – 124. 011 rbļ.

1973. g. – 165. 302, 23 rbļ.

1976. g. – 200. 000 rbļ.

1977. g. – 238. 044, 60 rbļ.

1978. g. – 224. 908, 19 rbļ.

1979. g. – 347. 148, 77 rbļ. (no šīs summas reliģiskās organizācijas iemaksājušas 64. 473 rbļ.)¹⁵⁹

Visdevīgākie darba kolektīvi un individuālie ziedotāji tika apbalvoti ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Goda rakstiem un pateicības vēstulēm, aktīvākiem no viņiem tika izteikta arī Padomju Miera fonda valdes atzinība – Goda medaļas.¹⁶⁰ Tomēr 20. gs. 80. gadu otrajā pusē kļuva grūtāk bija motivēt padomju pilsoņus veikt iemaksas šajā fondā, jo kādreizējie propagandiskie saukļi vairs nav iedarbīgi, iemaksu veicējiem vairāk rodas pamatoti jautājumi – cik un kā tiek izmantoti ievērojamie līdzekļi, kas ik mēnesi (gadu) pārskaitīti Padomju

¹⁵⁶ LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 63. lpp.

¹⁵⁷ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 94. lpp.

¹⁵⁸ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 96. lpp.

¹⁵⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 37. lpp.

¹⁶⁰ Šādi apbalvošanas fakti atspoguļoti arī Padomju Latvijas preses izdevumos.

Miera fondam. Piemēram, rezumējot 1987. gada Padomju Latvijas iemaksas Padomju Miera fondā, secināts, ka to apjoms samazinājies,

“jo izveidojušies Kultūras fonds un V. I. Ļeņina Bērnu fonds, kuros tagad arī cilvēki iegulda savus ietaupījumus, bet ir arī subjektīvi iemesli, mums vajadzēja aktīvāk propagandēt miera fondu un vairāk strādāt ar miera fonda priekšsēdētājiem.”¹⁶¹

Izmaiņas Padomju Miera fonda iemaksās vērojamas 1989. gadā, kad ievērojamāki līdzekļi atdoti iekšējo Padomju Latvijas sociālo programmu realizēšanai, tostarp 120 miljoni rubļu bērnu namu un internātu materiālās bāzes celšanai, arī žēlsirdības kustībai. Tāpat jāatzīmē, ka 1989. gada 15. aprīlī Latvijā tiek nodibināts Žēlsirdības fonds, kas darbības uzsākšanai lielāko iemaksu saņem no Padomju Miera fonda.

“Tagad pagriežamies ar Miera fonda līdzekļiem uz mūsu iekšējās dzīves pusi. Vajadzētu pārbaudīt, kā šī nauda republikas rajonos tiek izlietota. Savā ziņā vajadzētu sadarboties ar Rēriha biedrību. Šobrīd tai augsta autoritāte – miers caur kultūru. Viena no jaunākām formām – Rēriha biedrība un Tautas Fronte, tās idejas atbilst mūsu miera cīnītāju interesēm. Tikai sadarbība un praktiska atskaite tautas priekšā veicinās darbību.”¹⁶²

1989. gadā atkal aktualizējās jautājums par iemaksām Padomju Miera fondā, rosinot vairāk līdzekļu atstāt pašu rīcībā.¹⁶³ 1989. gadā no Miera fonda vadības atsakās Džemma Skulme un par to kļūst Marina Kostaņecka, tomēr komitejas darbības laiks tuvojas norietam. Bet šīs aktivitātes izpēte prasa plašāku izpēti.

Miera stunda

Paplašinot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības lauku un mēģinot šajā kustībā ieinteresēt (pie / iesaistīt) jaunus interesantus un palielināt kustības apmērus, jo dažādi materiāli, protokoli liecina, ka interese par šo miera kustību gadu gaitā Padomju Latvijā mazinājās, īpaši mainoties paudzē. 1983. gada 1. septembrī

¹⁶¹ LVA, 1052. f. 1. apr., 34. l., 39. lpp.

¹⁶² LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 68. lpp.

¹⁶³ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 69. lpp.

LPSR vispārizglītojošajās skolās par pirmo mācībstundu kļuva *Miera stunda*. Tajās allaž piedalījās Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji un aktīvisti. Jāpiebilst, ka 1983. gada 1. septembrī Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja savos darba plānos iekļāva šādu jaunu aktivitāti. Tomēr šīs Miera stunda ideoloģiskais uzslāņojums nepārprotami atklājas skolotājas Rasma Rācenes paustajā:

“Pirmā stunda jaunajā mācību gadā tiek veltīta padomju tautas un visas pasaules progresīvo spēku miera cīņas problēmām, jautājumiem par mūsu Dzimtenes ekonomiskās varenības nostiprināšanu, par komunismu. Miera stundas uzdevums ir palīdzēt skolēniem labāk izprast PSRS ģeopolitiskās ārpolitikas kursu, kas nemainīgi virzīts uz kara draudu novēršanu, miera nostiprināšanu, uzticēšanās un savstarpēji izdevīgas sadarbības attiecību veidošanu un attīstīšanu starp valstīm. [...] Miera stundai jāstiprina skolēnos apziņu, ka viņu galvenais patriotiskais pienākums ir apzinīgi mācīties, aktīvi piedalīties sabiedriski politiskajā dzīvē, veikt uzticētos sabiedriskos pienākumus, strādāt ražošanā, apzinīgi gatavoties karadienestam Padomju armijā, lai izpildītu Konstitūcijā ierakstīto svēto pienākumu – aizstāvēt sociālistisko tēviju. [...] Kopš 1984. gada 1. septembra Miera stunda kļuva par Zinību dienas organisku sastāvdaļu. Sagatavojot Miera stundu, tiek izmantoti PSKP un PSRS valdības dokumenti, preses materiāli un daiļliteratūra.”¹⁶⁴

Te atklājas padomju ideoloģijas pamatpostulāti – darbs, šajā gadījumā mācības, aktīva sabiedriskā dzīve (līdzdalība) utt. Šis laiks iezīmīgs ar talkām, politisko plakātu konkursiem, solidaritātes tirdziņiem, miera stafetēm, goda sardzēm, lāpu gājieni, līdzekļu vākšanu Miera fondam, aģitbrigāžu skatēm, tematiskiem skolēnu sacerējumu konkursiem u. tml..

Komitejas prezidija sēžu protokolos var atrast liecības, ka tika apzināts arī komitejas darba smagākais punkts – iesaistīt jaunatni un skolēnus miera kustībā, tajā pašā laikā atzīts, ka jānovērtē skolēnu zināšanas, zinātkāre, ka Miera stundai nevajadzētu pieiet formāli, tika domāts, kā vairāk izmantot vizuālās mākslas – kino (kino lektoriji, atsevišķi kino žurnālu numuri, filmas, dokumentālās filmas utt.), teātri u. c. Tomēr tāpat apjaušams, ka pat astoņdesmitajos gados vēl nav

¹⁶⁴ Rācene, Rasma. Miera stunda. *Šo zemi, šīs debesis nosargāt... Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi*. Sast. J. Anerauds. Rīga: Avots, 1986. 176., 177. lpp.

aprimis miera kustības propagandas un aģitācijas darbs, kad, piesaistot Zinību biedrību, tiek atbilstošas tematikas lekcijas. Vēl bērnu iesaiste – bērnu zīmējumu konkursi, bija ierosināts pat 6 Latvijas pilsētās veidot bērnu zīmējumu mūrus. 1986. gads – Miera gads – pat Vecrīgu plānoja vasarā pārvērst par miera pilsētiņu. Un aizvien vairāk 80. gados vērojama tendence, ka līdzās kultūras dzīves sasaistei ar miera tēmu, iespējams, lai piesaistītu jauno paaudzi, klāt nāk arī sports (skrējieni, stafetes, miera maršs, miera gājieni, masu skrējieni utt.). Prezidija sēžu protokoli, īpaši astoņdesmito gadu vidū, iezīmē tendenci, ka komitejas locekļi kritiskāk izvērtē savu darbu un darba metodes, atzīstot, ka formāls darbs neved uz rezultātu un neuzrunā jauno paaudzi, ka jādoma par saturu (jaunu), kas ietverts šajā formā (runājot par miera tēmām). Piemēram, Vija Artmane (1986. g. 28. janv. sēde) norāda:

“Mums ir slikts paņēmieni – neļaut pašiem izteikties; liekam uzrakstīt. Mums ir telegrāfisks stils, kas nevienu neinteresē, it īpaši jaunatni. Mēs bieži formāli atrakstāmies, ja runājam par miera cīņu. Bet pats galvenais – mums jāmācās runāt ar jaunatni, neliekot viņiem priekšā vecos štampus.”¹⁶⁵

Komponists Raimonds Pauls (dzim. 1936) pamatoti norāda uz mūzikas iedarbīgo formātu, secinot, ka maz tiek izmantota mūzika, jauniešus jāpiesaista ar rokmūziku.

“Ja mēs raidījām dziesmas par mieru, kuras bija populāras 30. gados, toreiz Izaka Dunajevska¹⁶⁶ dziesmu dziedāja visi, tad tagad mēs ar to nepiesaistīsim jaunatni. Biju izbrīnījies, cik jaunieši no RPI uzmanīgi klausījās “Credo” izpildīto “Melno kļiedzienu” par Hirosimas tēmu. Bet mums nav gaismas efektu, daudz tehnikas trūkst. Vajag sadarboties ar jaunatni, spēlēt to, ko viņi prasa, dzīvot laikam līdzī.”¹⁶⁷

“1. septembrī noskan zvans, kuram uzgavilē pasaule. Miera zvans iezvana Miera stundu. Vēsture kā māte klusiņām apsēžas solā, lai mirkli pabūtu ar audzēkņiem un audzinātājiem, ar tēviem un mātēm,”¹⁶⁸

¹⁶⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 4. lpp.

¹⁶⁶ Krievu padomju komponists (1900 – 1955).

¹⁶⁷ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 6. lpp.

¹⁶⁸ Vējāns, Andris. *Latvijas miera balss*. Rīga: Avots, 1986, 115. lp.

raksta Andris Vējāns.

Astoņdesmito gadu otrajā pusē komitejas prezidija protokolos aizvien biežāk norādīts, ka vēl joprojām pastāv iesīkstējušas instrukcijas sakarā ar ārzemnieku uzņemšanu, ka pastāv formālisms,¹⁶⁹ nevis patiesa interese, un komitejas darbā ir jāmeklē jaunas darba formas un jauni akcenti. Akadēmiķis Vilis Samsons iesaka vairāk veicināt tiešos kontaktus zinātnieku saziņā. Gleznotāja Džemma Skulme atzina, ka runas no tribīnes jau apnikušas un vairs nepārliecina,

“Nekad nevajag kautko iegaltot, vajag rādīt savu mākslu. Un mums ir, ar ko lepoties.”¹⁷⁰

Jaunatnes sekcijas vadītājs Igors Tipāns norādīja, ka

“Miera komitejai arī nav sava suvenīra, ko iedot ārzemniekiem, lai tas tieši attiektos uz mūsu darbību, tā varētu būt kaut maza pārlokama lapiņa par miera kustību.”¹⁷¹

Savukārt 1989. gadā sēdē tika spriests par komitejas suverenitātes jautājumu,

“lai mēs varētu būt pastāvīgi. Pretkara kustībai jaunas formas, jauni veidi, par ko pēdējā laikā maz raksta. Patstāvība bez līdzekļiem nav iespējama. Cilvēki nezina, kur aiziet miera fonda nauda. [...] Mums sola dot 10% no līdzekļiem. Līdz šim bija tikai 1%. Vēl jādibina tiešos sakarus un ne jau caur Maskavu. [...] Mums jāmeklē jaunas formas visās jomās,”¹⁷² [A. Vējāns].

Šajā laikā daudz izteiktāk akcentēts ekoloģijas aspekts, tiek runāts par Baltijas vienotību. Astoņdesmito gadu otrajā pusē parādās uzdrošināšanās kritizēt, apšaubīt augšu lēmumus un rīcību, ka nevajadzētu gaidīt kādus lēmumus no Maskavas, bet jārīkojas pašiem. Kā jauns komitejas darbs virziens tika uzlūkota arī pagaidu Olimpiskā komiteja (ar tās iespējām iet pasaulē, dibināt kontaktus u. tml.). Pēc ilgiem komitejas pastāvēšanas gadiem atklājās, ka tā darbojusies bez statūtiem (visticamāk, ka pēc Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas

¹⁶⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 25. lpp.

¹⁷⁰ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 25. lpp.

¹⁷¹ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 25. lpp.

¹⁷² LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 53. lpp.

statūtiem). 1989. gadā Ivars Knēts (dzim. 1938)¹⁷³ izsaka bažas / jautājumu par kara katedras nepieciešamību. Vai tā ir lietderīga?

“Iznāk, ka students 8 gadus mācās par kara lietām.”¹⁷⁴

Tāpat aktualizējās jautājums par iespējām dibināt savu Latvijas Miera komiteju. Tika aktualizēts jautājums – sasaukt konferenci, pārkārtoties, iestrādāt jaunu programmu, darbības virzienus, pārvēlēt jaunus vadītājus, tomēr, kaut arī 1951. gadā dibinātās komitejas darbība lēnām apsīka, jauna komiteja savu darbu plašāk neizvērsa. 1990. gada 3. aprīļa komitejas sēžu protokols ir pēdējais, kas saglabāts Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīvā komitejas fondā. Šajā sēdē nolemts par miera fonda līdzekļu naudas pārveduma nodošanu Latvijas Republikas Veselības aizsardzības ministrijai un Sarkanā Krusta biedrībai¹⁷⁵ un par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietnieku tika ievēlēts Ivars Knēts, kā arī izveidota orgkomiteja Miera konferences sagatavošanai, tomēr vairāk dokumentu par turpmāko komitejas darbību nav pieejami.

“Caur Miera komiteju varējām iziet pasaulē, kad vēl radošajiem darbiniekiem ceļš uz “pasauli” bija slēgts,”

atzina gleznotāja Džemma Skulme.¹⁷⁶

Kopsavilkums

Caurlūkojot Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas fonda materiālus, daļu no tiem veido komitejas darba plāni¹⁷⁷ (ieceres/projekti, izstrādātie un apstiprinātie darba plāni (tos apstiprināja gan komitejas Prezidijs savās sēdēs, gan arī Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja), atskaites par paveikto, arī apstiprinātas finanšu/izdevumu tāmes un atskaites par izlietoto Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas piešķirto ikgadējo finansējumu. Šie arhīvā uzglabātie materiāli ļauj provizoriski iezīmēt

¹⁷³ Zinātnieks, ilggadīgs Rīgas Tehniskās universitātes rektors.

¹⁷⁴ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 53. lpp.

¹⁷⁵ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 75. lpp.

¹⁷⁶ LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 56. lpp.

¹⁷⁷ Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba plāni 1972 – 1977: skat. LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l., 15 lpp.

komitejas darba galvenos virzienus, kas gan mainās atkarībā no Padomju Savienības ārpolitikas kursa, notikumiem pasaules politikā, jaunākajiem Komunistiskās Partijas kongresu lēmumiem, plēnumiem, rezolūcijām, programmām, izvirzītajiem mērķiem, uzdevumiem un sasniedzamajiem rezultātiem. Komitejas finanšu tāmēs lielākais finansējums bija paredzēts tieši propagandas un agitācijas darbam.

“Biedri, pēc sava sastāva Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja nav liela, bet, atskatoties šodien uz noieto ceļu, ar gandarījumu varam teikt, ka tā ir vienmēr aktīvi atbalstījusi visus mūsu Padomju Valsts miermīlīgos pasākumus. Daudzpusīgais miera aizstāvēšanas komitejas darbs nevarētu sekmīgi noritēt, ja nebūtu tai atbalsta no partijas organizācijām, nebūtu savs aktīvs, komitejas locekli, komisijas. Esam pateicīgi republikas partijas CK, Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai par ikdienišķo vadību un palīdzību (pasvītrojums mans. – I. D.-S.),”¹⁷⁸

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas ilggadīgās priekšsēdētāja vietnieces Birutas Šneideres teiktais atskaites runā 1976. gada komitejas paplašinātajā plēnumā precīzi iezīmē politiski ideoloģisko kontekstu. Savukārt 1981. gada konferencē pieņemtajā rezolūcijā ierakstīti šādi vārdi:

“Mēs, Padomju Latvijas miera aizstāvju konferences dalībnieki atzīmējam, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja kopā ar visu republikas sabiedrību ir paveikusi noteiktu darbu, propagandējot miermīlīgo PSKP un Padomju valdību, uzturējusi draudzīgus kontaktus ar miera aizstāvjiem citās zemēs, īpaši ar miera aizstāvjiem Baltijas jūras valstīs, kā arī sekmējusi brīvprātīgas republikas iemaksas Padomju Miera fondā (pasvītrojums mans. – I. D.-S.),”¹⁷⁹

kas rezumējoši definē komitejas darbības “saskaņotos” darbības virzienus.

Organizētā miera kustība apsīka pēc PSRS sabrukuma:

“Izrādījās, ka mieru var nosargāt bez speciāli organizētas masu sabiedriskās kustības, ja lielvalstis atrod ceļus savu domstarpību mierīgai pārvarēšanai, bez savstarpējas klaji naidīgas abu pašu apvainošanas kara kurināšanā. Bet personīgi šī līdzdalība toreizējās miera kustības pasākumos deva starptautiskajam komentētājam labu

¹⁷⁸ LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 65. lpp.

¹⁷⁹ LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 63. lpp.

iespēju nokļūt tuvāk politiskās dzīves procesiem pasaulē. Jo Padomju Latvijas žurnālistiem jau līdzekļi ārzemju komandējumiem netika paredzēti, un arī “Zvaigznes” redaktors, ja devās ārzemju ceļojumos, tad ar citu organizāciju palīdzību, kā Miera aizstāvēšanas komitejas vai Latvijas un ārzemju draudzības biedrība,”¹⁸⁰

atminas kādreizējais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidijs loceklis, žurnālists Augusts Lediņš.

Strādājot ar arhīva un tā laika periodiskajiem materiāliem un citiem avotiem, nākas secināt, ka uzlūkot Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteju par sabiedrisku organizāciju kā tā definēta kopš izveides 1951. gada 17. septembrī, gluži nav iespējams, jo, kaut arī tajā nenoliedzami bija pārstāvēti visdažādākie sabiedrības slāņi un profesiju pārstāvji, tomēr jaušams, ka allaž bijusi kāda augstāka ideoloģiska uzraudzība. Ja caurlūkojam komitejas sastāvu (un šis būtu atsevišķs pētījums ietvars) nepilnos četrdesmit pastāvēšanas gados, allaž tās prezidijs sastāvā bija pārstāvēti PSKP augstas amatpersonas, partijas instruktori, propagandas aparāta, komjaunatnes organizāciju pārstāvji. Tāpat jāatzīmē, ka dažādu sabiedrisko organizāciju mērķi un uzdevumi pārklājas, ka vienas un tās pašas personas darbojas dažādās organizācijās, ka vienviet nereti saplūst Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības un Komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs veiktās *misijas* vai aktivitātes. Savukārt, ja raugāties uz Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas jaunatnes sekcijas darbu, tad tas aplūkojams kontekstā un kopsakarā ar LPSR Jaunatnes organizāciju komitejas darbu (JOK) un arī, iespējams, vēl ar kādām. Vēl viens eventuālais pētījuma aspekts – komitejas sadarbība ar arodbiedrību savienību.

Dažādu organizāciju līdzīgās funkcijas atklāj Jāņa Anerauda (1924 – 2010) teiktais, apkopojot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 35 gadu darbību:

“Jau trīsdesmit piecus gadus, propagandējot un izplatot miera idejas, aktivizējot miera cīnītājus, darbojas Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja. Trīsdesmit gadus, attīstot un veicinot kultūras sakarus un sadarbību starp tautām, draudzības, saprašanās, sadarbības un stabila miera nodrošināšanas vārdā darbojas Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrība. [...] Vairāk nekā divdesmit gadus pāri

¹⁸⁰ Lediņš, Augusts. *Kas ir, tas ir*. Rīga: Visual Studio, 2011, 126. lpp.

tālumiem pie latviešiem ārzemēs miera un sapraššanās vārdā pa kultūras sakaru ceļiem dodas Latvijas komiteja kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs. [...] Šis plaši izvērstais miera, sadraudzības, kultūras vērtību apmaiņas darbs arvien spēcīgāk atbalsojas tuvās un tālās pasaules valstīs. [...] šodienas sarežģītajā, pretrunu satrauktajā pasaulē visspēcīgākajiem jābūt tiem ieročiem, uzskatiem un pārliecībai, kas spēj saglabāt, nodrošināt pasaules tautām mieru, dzīvību, nākotni.”¹⁸¹

Savukārt plaši visā Latvijas Padomju republikā izvērstais propagandas un aģitācijas darbs gan dažādās miera jautājumu akcijās, gan arī iemaksu vākšanā Padomju Miera fondam būtu skatāms kontekstā ar LPSR Zinību biedrības un starptautisko jautājumu propagandas zinātniski metodiskās padomes darbību. Nereti ir problemātiski pateikt, no kādas organizācijas ‘miera vārdā’ devies kāds braucējs no LPSR – mērķi, lozungi un frāzes pārklājas. Un, iespējams, ka tas darīts apzināti, lai būtu sarežģīti atšķetināt saauostos ideoloģiskos un, iespējams, uzraudzības tīklus. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības izvērtējums prasa vēl papildus citu arhīva materiālu un fondu kontekstuālu vērtējumu, kā arī tajā iesaistīto personību izpēti, jo jautājums līdz šim maz pētīts.

Miera kustības propaganda, īpaši, astoņdesmitajos gados, atbalsojās arī Latvijas kultūras dzīvē – tapa atbilstošas tematikas dziesmas, grafikas, plakāti, šai miera kustībai pakļauta vai visa kultūras dzīve, Teātra dienas, Dzejas dienas un Mākslas dienas aizritēja ‘miera zīmē’, jo, šķiet, tika meklētas jaunas formas, lai vēl joprojām Padomju Latvijas iedzīvotājos spētu uzturēt atbalstošu interesi par PSRS īstenotās “miera politikas” idejām un saukļiem.

“Cīņai par mieru tajos gados ir patiesi liels vēriens, tā daudziem pasaulē palīdz iestāstīt, ka galvenā cīnītāja par mieru pasaulē, lai nesāktos trešais pasaules karš, ir Padomju Savienība un tās sabiedrotie, kas savā pusē mobilizē arī mieru mīlošos cilvēkus no citām zemēm,”¹⁸²

atzinis Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas loceklis, žurnāla *Zvaigzne* galvenais redaktors Augusts Lediņš. Latvijas Miera

¹⁸¹ Anerauds, Jānis. Mana paaudze. *Šo zemi, šīs debesis nosargāt... Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi*. Sast. J. Anerauds. Rīga: Avots, 1986. 93., 94. lpp.

¹⁸² Lediņš, Augusts. *Kas ir, tas ir*. Rīga: Visual Studio, 2011, 123. lpp.

aizstāvēšanas komitejas darbības izpēte ir aizsākta, un turpmākie eventuālie pētījuma kopsakari ieskicēti. Jāteic, ka ikviens, kura dažādi dzīves gadi sakrīta ar Padomju Latvijas pastāvēšanas laiku, tiešāk vai pastarpinātāk bija šai “kustībai” piederīgs. Miers arī 21. gadsimtā pasaulē ir trausls un jutīgs jēdziens, diemžēl tā aizsegā vai ar šo saukli vieglāk ideoloģiski smalki manipulēt ar cilvēku, kurš alkst savu mūžu nodzīvot mierīgā, sakārtotā un neapdraudētā vidē.

Latvian Peace Committee (1951 – 1990): formation, structure, activities

“The historians that once will evaluate the great and important events of the after-war years will surely have to answer the question – what was the central, focal and uniting aspect in the endeavours of the world’s nation over this period. And the answer will be a relatively easy one: it is the incessant fight for peace of the whole humankind.”¹⁸³ (A. Balodis)

The present paper provides an insight into the work of *Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja* (Latvian (Republican) Committee for Defence of Peace), studying materials in the Latvian State Archive (LVA, fund No. 1052). The Latvian Republican Committee for Defence of Peace founded on 17 September 1951 at the Conference of Supporters of Peace of the Latvian SSR functioned under the leadership and supervision of the Soviet Peace Committee as a public organisation. Its activities were aimed at the implementation of the Peace Programme developed by the communist party of the USSR. The Latvian defenders of peace took part in the events organised by the Soviet Committee for Defence of Peace and those organised by the World Peace Council, including peace voyages, peace weeks, peace processions, peace conferences, peace relay actions, petitioning, signing campaigns, as well as contributed financially to the Soviet Peace Fund, etc. On 27 April 1961 in Moscow following the initiative of a number of public organisations, including the Soviet Committee for Defence of Peace, Union of Soviet and Foreign Societies of Friendship and Cultural relations, Committee of Solidarity Councils of Asian and African Countries, the Soviet Committee of Women, Committee of War Veterans of the USSR, as well as other organisations the Soviet Peace Fund was established, while local committees functioning under the supervision formed the promotion commissions of the Soviet Peace Fund, the main task of which was to popularise the idea of the Peace Fund, emphasising the impending

¹⁸³ Balodis, Andrejs. *Piecpadsmit cildenas cīņas gadi* [Fifteen Years of Noble Fight]. *Literatūra un Māksla*, Nr. 35, 1964, 29. aug., 1. lpp.

threats found all over the world, in order to increase the financial contributions to the Fund.

The structure of the Committee was as follows: a chairman with one or more deputy chairmen, since 1974 also a rapporteur; in 1978 the Youth Section, but in 1984 the Publishing Section was established. The activities of the Committee were coordinated by a voted Presidium, that organised meetings, approved action plans, cost estimates, delegated representatives for diverse voyages or participation in congresses or conferences of peace defenders. It can be seen that in 1980s nearly the whole lot of the cultural events were subjected to the peace movement – the Theatre Days, Poetry Days and Art Days of the Latvian SSR were organised under the slogans of peace.

The archive materials cannot provide comprehensive information on activities of the committee over the whole period of its existence, as not all of the documents reflecting it have been preserved. A wider range of documents reflecting the activities of the committee is available in the archive starting with 1962. Archive materials provide insight into the following spheres of activities of the committee: 1) sets of documents, transcripts of some conferences of Latvian Peace Committee; 2) the action plans of the Latvian Peace Committee (1972 – 1977; 1982 – 1985); 3) information regarding the activities of the Latvian Peace Committee (1962 – 1989); 4) the minutes of the meetings of the Presidium of the Latvian Peace Committee (1972 – 1989); 5) financial reports, the approved expenditure; 6) income books of the membership fees paid to the Soviet Peace Fund (1965 – 1987) along with other documents.

The present paper provides a concise insight into the spheres of activities of the committee both on the territory of the Latvian SSR (everyday popularisation work of the peace movement, organisation of events, meetings, etc., hosting delegations of peace supporters from abroad) and outside it. The everyday work of the Committee included reviewing and approval of annual action plans and financial plans (both were to be approved by the Soviet Peace Committee), responding to important resolutions of the communist party, as well as principles of foreign policy, discussion of ideas and instructions approved by the All-Union meetings of the Soviet Peace Committee or

meetings of the Soviet Peace Fund, selection and approval of delegates to different conferences, congresses, analysis of the financial contributions from the Latvian SSR into the Soviet Peace Fund, selection of participants to the delegations going abroad, organisation of local conferences, etc. The main activities of the Latvian Peace Committee were as follows: to organise, manage, establish new contacts with the representatives of the peace movement in different countries along with maintaining the existing contacts, popularisation of the peace movement, promotion and increase of annual payments from the population of the Soviet Latvia into the Soviet Peace Fund, etc. The representatives of the Latvian Peace Committee participating in the delegations of the Soviet Peace Committee took part in the peace voyages organised by the World Peace Council on the Baltic Sea, the North Sea and the Danube. On several occasions members of the Latvian Peace Committee acted as leaders of the delegations of the USSR Peace Committee.

Over the whole period of activity of the Committee the focus in regard to internal and foreign policies of the Latvian SSR and the USSR was on the following: peace, security, nuclear threats, disarmament actions, petitions, signing campaigns, meetings, demonstrations and so on. Peace and security as a propaganda slogan was quite effective in the minds of the soviet people, still according to the political rhetoric of the age also included a syllogism – ‘fight for peace’ was also the most frequent slogan of the age. The financial plans and approved expenditure of the Committee show that the most of its funds was allocated for propaganda.

The evaluation of the activities of the Latvian Committee for Defence of Peace requires contextual evaluation of addition archive materials, as these issues have been rather little studied so far.

Pielikums. Hronika¹⁸⁴

1949

Parīzē (Francijā) un Prāgā (Čehoslovākija) I Vispasaules miera
piekritēju kongress

(aprīlis)

Maskavā I Vissavienības miera piekritēju konference.
Nodibināta Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja

(augusts)

1950

Maskavā I Vissavienības miera piekritēju kongress

(augusts)

Maskavā II Vissavienības miera piekritēju konference

(oktobris)

Varšavā (Polija) II Vispasaules miera piekritēju kongress.
Ievēlēja Vispasaules Miera padome

(novembris)

LPSR iedzīvotāji paraksta Vispasaules miera piekritēju
kongresa Stokholmā plēnumā pieņemto Uzsaukumu par atomieroču
aizliegšanu

1951

Berlīnē Vispasaules Miera padomes I sesija

(februāris)

LPSR sabiedrisko organizāciju pārstāvji nodibina iniciatoru
komiteju LPSR miera piekritēju konferences sasaukšanai

(1. septembrī)

¹⁸⁴ Tai ir informatīvs raksturs, nepretendējot uz pilnību, veidota, balstoties J. Anerauda apkopotajā informācijā grāmatā "Šo zemi nosargāt" (1986), to precizējot un papildinot.

A. Upīša LPSR Valsts Akadēmiskajā Drāmas teātrī **Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dibināšanas konference**

(17. septembrī)

Padomju Latvijas literatūras un mākslas darbinieki paraksta Vispasaules Miera padomes I sesijā (Berlīne, 21. – 26. februāris) pieņemto Aicinājumu par Miera pakta noslēgšanu starp lielvalstīm

(septembris)

Maskavā III Vissavienības miera piekritēju konference

(29. novembrī)

Dzejas antoloģija *Miera sardzē* (Rīga: LVI, sak. P. Vīlipsis) un miera tematikai veltīts prozas krājums *Cilvēces sirdsapziņas balss* (Rīga: LVI, sak. Ē. Damburs)

1952

Maskavā IV Vissavienības miera piekritēju konference

(decembris)

Vīnē (Austrija) tautu kongress par miera aizstāvēšanu

(decembris)

1953

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas un republikas sabiedrības pārstāvju paplašinātais plēnums

(septembris)

1955

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātais plēnums pieņem Vispasaules Miera padomes aicinājumu (Vīnes) aizliegt atomieročus un novērst atomkara draudus

(28. marts)

Maskavā V Vispasaules miera piekritēju konference, piedalās arī 20 delegāti¹⁸⁵ no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas

¹⁸⁵ Pilnu sarakstu skat. LVA, 1052. f. 1. apr., 6. l, 18. lp.

(maijs)

Helsinkos (Somija) Vispasaules miera aizstāvēšanas asambleja

(jūnijs)

1957

Padomju Latvijā darbaļaužu mītiņi un sapulces, prasot aizliegt
atomieročus

1958

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un republikas
sabiedrības pārstāvju paplašinātais plēnums

(maijs)

Padomju Latvijā *Miera nedēļas* pasākumi

(jūnijs)

Rostokā (VDR) Baltijas zemju *Miera nedēļa*

(jūlijs)

Stokholmā (Zviedrija) Vispasaules tautu kongress par
atbruņošanas un miermīlīgu līdzāspastāvēšanu

(jūlijs)

1959

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un sabiedrisko
organizāciju pārstāvju sapulce, veltīta Vispasaules miera cīnītāju
kustībai

(14. aprīlī)

Pēc Latvijas miera aizstāvēšanas komitejas ielūguma Rīgā
viesojās Somijas miera piekritēju Centrālās komitejas delegācija

(4. – 10. jūlijam)

Latviju apmeklēja Norvēģijas miera cīnītāju delegācija

Dzeja antoloģija *Šalko laimei, Dzintarjūra* (Rīga: LVI, sak. V.
Rūja)

1961

Maskavā nodibināja Padomju Miera fondu

(27. aprīlī)

Padomju Miera vilciens uz Poliju un Polijas miera vilciens, kas
piestāja Rīgā; tā

ietvaros Rīgā poļu un padomju tautu draudzības un miera
demonstrācija

(aprīlis)

1962

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konference

(9. maijā)

Maskavā Vispasaules miera cīnītāju kongress par vispārēju
atbrūnošanos un mieru, piedalās delegāti no Latvijas Miera
aizstāvēšanas komitejas¹⁸⁶

(9. – 19. jūlijs)

1963

Rīgā Latvijas Universitātēs aulā Miera fondam veltīts muzikāli
literārs sarīkojums

(maijs)

Varšavā Vispasaules Miera padomes sesija¹⁸⁷

(novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Miera nedēļā
Rostokā, Miera delegāciju sastāvā Gvinejā, Meksikā, Zviedrijā, Ēģiptē
komitejas aktīvisti tūristu braucienos uz Čehoslovākiju,
Ungāriju, VDR, Rumāniju, Bulgāriju, Poliju, Somiju, Ēģipti

¹⁸⁶ Ž. Grīva, L. Bērziņa, A. Balodis, V. Baranovskis, J. Bīrons, Latvijas Draudzības un kultūras sakaru ar ārzemju valstīm biedrības priekšsēdētāja vietnieks, E. Gudriniece, J. Lūriņš, Sociālistiskā Darba varonis.

¹⁸⁷ No Latvijas piedalījās E. Gudriniece.

1964

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un republikas sabiedrības pārstāvju paplašinātais plēnums

(janvāris)

1965

Maskavā padomju sabiedrības pārstāvju Vissavienības konference par mieru, nacionālo neatkarību un atbrūošanas

(jūnijs)

Helsinkos Vispasauls miera cīnītāju kongress par mieru, nacionālo neatkarību, vispārēju atbrūošanas

(jūlijs)

Padomju Latviju apmeklēja VDR Miera padomes, Ungārijas Miera padomes un Dānijas organizācijas *Kampaņa pret kodolieročiem* delegācija

1966

Darbaļaužu mītiņi Padomju Latvijā solidaritātes nedēļā ar Dominikas Republikas tautu

(aprīlis)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji piedalījās Ziemeļvalstu tautu miera un draudzības svētkos Murmanskā

(augusts)

1967

Padomju Latvijā solidaritātes nedēļas ar Vjetnamas tautu norises

(marts)

Starptautiskā Miera stafete no Helsinkiem caur Ļeņingradu un Tallinu sasniedza Rīgu

(7. jūnijā)

Stokholmā (Zviedrija) Starptautiska miera cīnītāju konference

(jūlijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Habarovskā organizētajos sarīkojumos *Par mieru un draudzību Padomju Savienības un Japānas tautām*

(augusts)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas 50. gadadienai veltītajā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas jubilejas sesijā Ļeņingradā

(oktobris)

Vispasaules Miera padomes prezidente-koordinatore Izabella Blūma Salaspils memoriālā ansambļa atklāšanā

(1. novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Tallinā

1969

Rīgā Baltijas jūras zemju *Miera dienas* un Starptautiska miera cīnītāju konference

(maijs)

Berlīnē (VDR) Vispasaules miera cīnītāju asambleja

(jūnijs)

Vīnē (Austrija) miera piekritēju un citu sabiedrisku organizāciju konference pa drošību un sadarbību Eiropā

(novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas organizētajā *Miera reisā* ar tvaikoni *Marija Uljanova*

Speciālo tūristu grupu sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti VFR, Polijā, Rumānijā, Bulgārijā, Somijā, Norvēģijā, Beļģijā u. c.

1970

Maskavā V. Ļeņiņa 100. dzimšanas dienai veltīta Vispasaules Miera padomes sesija (aprīlis) Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas

delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Gdaņskā¹⁸⁸ (Polija) un Starptautiskajā miera cīnītāju konferencē Sopotā (Polija)

(maijs)

Dalība *Miera nedēļā* Rostokā (VDR; Padomju Miera aizstāvēšanas delegāciju vadīja LKP CK Kultūras nodaļas vadītājs A. Goris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu grupas Somijā, Šveicē, Japānā un Francijā

1971

Budapeštā (Ungārija) Vispasaules Miera padomes asambleja

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Kopenhāgenā (Dānija) un Ziemeļu Kalotas tautu miera un draudzības svētkos Luleo (Zviedrija)

1972

Vispasaules miera un Indoķīnas tautu neatkarībai veltīta asambleja Versajā

(februāris)

Padomju Latvijā pasākumi, veltīti solidaritātes nedēļai ar arābu tautām

(jūnijs)

Ženēvā Starptautiska konference par atbruņošanos

(oktobris)

Stokholmas miera konference veltīta Vjetnamas jautājumam

Briselē forums-asambleja par sabiedrisko spēku drošību un sadarbību Eiropā

B. Šneidere vadīja speciālo tūristu grupu Baltijas jūras zemju *Miera dienu* Ķīlē

(VFR; 12. – 24. sept.)

¹⁸⁸ Kā Padomju Miera aizstāvju delegācijas vadītājs un pārstāvis no LPSR devās LKP CK sekretārs A. Drīzulis. Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 83. lpp.

1973

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atskaites /
vēlēšanu konference

(janvāris)

Padomju Latvijā Solidaritātes diena ar palestīniešu-arābu
tautu cīņu norisi

(21. martā)

Dalība *Miera reisā*¹⁸⁹ pa Baltijas un Ziemeļjūru¹⁹⁰ ar tvaikoni
Mihails Kaļiņins, delegācijas vadītāja B. Šneidere¹⁹¹

(18. maijs – 9. jūnijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums *Par
sagatavošanos Vispasaules miermīlīgo spēku kongresam un Latvijas
miera aizstāvju uzdevumiem*

(jūlijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija¹⁹²
Vispasaules miera kongresā Maskavā

(oktobris)

Ar mērķi uzlabot komitejas darbu sakaros ar miera aizstāvju
organizācijām kapitālistiskajās valstīs, izveidota pie Latvijas Miera
aizstāvēšanas komitejas sakaru komisija

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija
Ziemeļeiropas valstu *Miera dienās* Oslo (Norvēģija) un Miera aizstāvju
konferencē Hamburgā (VFR)

1974

– “aktīva dalība Miera programmas un Vispasaules miermīlīgo spēku
kongresa materiālu propaganda”¹⁹³

Sofijā (Bulgārija) Vispasaules Miera padomes sesija

¹⁸⁹ Miera reisā piedalījās 22 Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti, tostarp 10 komitejas locekļi. Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 39. lpp.

¹⁹⁰ Šādos reisos devās arī apstiprināta speciāla tūristu grupa, kurā tika iekļauts kāds Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvis.

¹⁹¹ No Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas līdzekļiem apmaksāti izdevumi 600 rbļ. apmērā (LVA, 1052. f., 1. apr., l. 8.; 11. lp.)

¹⁹² B. Šneidere, A. Lediņš, J. Matulis, P. Valeskalns, V. Pihele.

¹⁹³ LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 23. lpp.

(februāris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras
zemju *Miera dienās* Ļeņingradā

(augusts)

Sadarbībā ar Žurnālistu savienību Rīgā ceļojoša starptautiska
fotogrāfiju izstāde *Miers vajadzīgs visiem*

(septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju
miera piekritēju konferencē Maskavā

(oktobris)

Rajonu un pilsētu komisiju priekšsēdētāju sanāksme un
iemaksu Padomju Miera fondā izvērtējums

(decembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvis b. Bīrons
piedalījās Padomju Miera komitejas delegācijas sastāvā, tiekoties ar
Ungārijas miera aizstāvjiem

Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja sarīkoja Rostokas
dienas Rīgā un uzņēma VFR Rostokas apgabala miera aizstāvju
delegāciju¹⁹⁴

LPSR viesojās Argentīnas miera aizstāvju delegācija

LPSR presē un radio plaši atzīmēta Vispasaules miera aizstāvju
kongresa 25gades atcere

Sakarā ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības
35gadi, sagatavoti apbalvojumi – jubilejas zīme un Goda raksts un
apbalvoti labākie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti,
sagatavots izziņas materiāls par komitejas līdzšinējo darbību, kā arī
sadarbībā ar televīziju un radio sagatavota speciāla pārraide par miera
kustības 35 gadiem un sarīkots komitejas jubilejas plēnums

¹⁹⁴ Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija 1974. g. 20. sept. protokols Nr. 7
nolemts: „1) samaksāt no tamē paredzētiem propagandai veltītiem līdzekļiem rēķinu
par 125, rubl., kas izlietoti VDR Rostokas apgabala Miera piekritēju delegācijas
uzņemšanai”. Skat. LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 18. lpp.

1975

– “Padomju tautas cīņā pār vācu fašismu 30gades un Starptautiskā Sievietes gada¹⁹⁵ zīmē”¹⁹⁶

Padomju Miera konference¹⁹⁷

(8. – 11. janvāris)

Padomju Latvijā rīcības nedēļas par atbruņošanas sarīkojumi
(aprīlis)

Padomju Miera komitejas delegācijas sastāvā Somijā Ž. Grīva
(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras
zemju *Miera dienās* Stokholmā¹⁹⁸

Baltijas jūras zemju Miera nedēļa Rostokā (piedalījās B.
Šneidere)

(jūlijs)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un republikas
sabiedrisko organizāciju pārstāvju sapulce Vispasaules Miera padomes
jaunā Stokholmas aicinājuma atbalstīšanai

(decembris)

Piedalās Eiropas valstu kustības par mieru pārstāvju sanāksmē
Minskā un Brestā

Sadarbībā ar Draudzības komitejas sieviešu sekciju LPSR
uzņemta delegācijas no Francijas, Bulgārijas, Itālija u. c. valstīm

Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā Venecuēlā
Latvijas Arodbiedrību savienības priekšsēdētājs A. Zitmanis

No februāra līdz decembrim kopā ar Rīgas pilsētas sabiedrības
pārstāvjiem virkne sarīkojumu – “par bruņošanās sacensības
pārtraukšanu un atbruņošanu”,

No marta līdz jūlija kopā ar Rīgas pilsētas sabiedrības
pārstāvjiem virkne pasākumu – “par visu politietlodzīto atbrīvošanu,
par cilvēktiesību atjaunošanu Čīlē”

¹⁹⁵ Republikas rajonos un pilsētās tika organizēti dažādi vakari, tikšanās, sapulces, kulinārijas un rokdarbu izstādes, loterijas u. c. LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 19. lpp.

¹⁹⁶ LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 15. lpp.

¹⁹⁷ Piedalījās 7 delegāti no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas.

¹⁹⁸ Pēc Padomju vēstniecības Stokholmā ielūguma LPSR miera aizstāvju grupa piedalījās vakarā ar latviešu emigrantiem, kuri dzīvo Stokholmā. Skat.: LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 17. lpp.

1976

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras valstu un Norvēģijas *Miera dienās* Helsinkos *Par Eiropas drošību un vispārēju atbruņošanos*

(28. – 30. maijs)

Helsinkos Vispasaules miera piekritēju konference par bruņošanās pārtraukšanu, atbruņošanos un saspīlējuma atslābumu (septembris)

Rīgā, Draudzības biedrības telpās paplašināts Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināts plēnums (25gade)

(2. decembris)

Vispasaules Miera Padomes dibināšanas 25gades atcere un starptautiskā nacionālo miera komiteju konference Ļeņingradā

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienā* Helsinkos

Padomju Latvijas iestādēs un organizācijās izveidotas komitejas, kas organizē Vispasaules Miera padomes Jaunā Stokholmas aicinājuma parakstīšanu, parakstu vākšanu uzsākta 16. jūnijā un pirmā parakstījās miera kustības veterāne rakstniece Anna Sakse

1977

Maskavā Vispasaules mieru mīlošo spēku forums

(14. – 16. janvāris)

Padomju Miera komitejas delegācijas Pori (Somija) sastāvā B. Šneidere

(15. februāris)

Varšavā (Polija) Vispasaules miera asambleja

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā viesojās Somijas (Pori) miera cīnītāju delegācija

(22. – 25. jūnijs)

Jūrmalā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas rīkotā PSRS un ASV sabiedrisko pārstāvju *XI Dortmundas konference*

(jūlijs)

LPSR viesojās miera aizstāvju delegācijas no Helsinkiem
(Somija)

(6. – 8. septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras
zemju *Miera dienās* Malmē (Zviedrija)

(13. – 20. septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Lielās
Oktobra sociālistiskās revolūcijas 60. gadadienai veltītajā Padomju
Miera aizstāvēšanas komitejas svinīgajā plēnumā Ļeņingradā

LPSR viesojas Polijas miera padomes delegācija

(septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Plēnums *Lielā Oktobra
Sociālistiskā revolūcija un padomju tautas cīņa par mieru*

(oktobris)

Pori viesojās Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji

(novembris)

sadarbībā ar žurnāla *Zvaigzne* redakciju foto konkurss *Latvijas
darbālaudis cīņā par mieru*

(novembris)

Visu gadu kampaņa pret bruņošanās sacensību un par
parakstu organizēšanas kampaņā zem Otrā Stokholmas aicinājuma
Izgatavoti 5000 eks. plakāti somu miera piekritējiem

1978

LPSR seminārs pilsētu un rajonu Miera fonda veicināšanas
komisiju priekšsēdētājiem¹⁹⁹

(aprīlis)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Vispasaules
Miera padomes sesijā

(maijs)

¹⁹⁹ Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija protokolā Nr. 2, 1978. g. 25. apr. apzīmēts: „Pēc tās ievērojami savu darbu aktivizēja daudzas rajonu komisijas, kā rezultātā savukārt pieauga republikas ieskaitījumi Padomju Miera fondā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem.” – skat.: LVA, 1052. f.; 1. apr., 12. l, 7. lpp.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Kijevā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas organizētajā padomju un bulgāru miera aizstāvēšanas komiteju darbinieku seminārā

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvis Vologradā jaunatnes sekciju priekšsēdētāju seminārā.

“Rezultātā pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas tika izveidota jaunatnes sekcija, kuras pārziņā būs jaunatnes problēmas miera cīņā, kā arī kontaktu dibināšana ar ārvalstu jaunajiem miera cīnītājiem”²⁰⁰

(oktobris)

Vasarā LPSR viesojās miera piekritēju grupa no Pori (Somija)

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā Somijā B. Osmans.

Arodbiedrību Centrālās padomes priekšsēdētājs A. Zitmanis

Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā Kostarikā un Jamaikā

Informatīvo materiālu apmaiņa ar miera aizstāvjiem VDR, Polijas Tautas republikā un Somijā

1979

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātā prezidija sēde

(janvāris)

Vija Artmane piedalās Vispasaules Miera padomes sesijā

(1. – 5. februāris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija²⁰¹ Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas plēnumā Maskavā

(marts)

Biruta Šneidere piedalās sociālistisko zemju miera komiteja sanāksmē Ļvovā

(29. maijs – 1. jūnijs)

²⁰⁰ Latvijas Miera aizstāvēšanas veiktais darbs 1978. g. Skat.: LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 2. lpp.

²⁰¹ Ž. Grīva, V. Pihele, A. Ikaunieks, A. Zitmanis, E. Kalnciems, R. Pauls, V. Artmane, arhibīskaps J. Matulis, B. Šneidere.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija
Vissavienības miera piekritēju konferencē Maskavā

(decembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija *Miera reisā*
pa Baltijas jūru ar kuģi *Mihails Kaļiņins*

Padomju Latviju apmeklēja Somijas, Jamaikas, Madagaskaras
miera cīnītāju delegācijas, Vispasaules Miera padomes locekļa K.
Liberta vadītā VFR miera aizstāvju kustības aktīvistu delegācija

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu delegācijas
sastāvā Bulgārijā, VDR un Somijā

1980

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātā
prezidija sēde

(februāris)

Maskavā Vispasaules konference *Par mierīgu un laimīgu*
nākotni visiem bērniem

(septembris)

Padomju Latviju apmeklēja Indijas miera cīnītāju grupa,
Somijas miera cīnītāju delegācija un Somijas Miera padomes loceklis
Satakuntas apgabala Miera komitejas priekšsēdētājs Ika Vehkalahti,
Miera kustības pārstāvji no ASV Sandra un Alekss Milleri un Kolorado
štata universitātes socioloģijas prof. Fards Klirs

Kanādā viesojās V. Artmane

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāves Biruta
Šneidere un Anna Žīgure pēc Somijas Satakuntas apgabala Miera
komitejas ielūguma Pori

1981

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konference;
ievēlēts jauns komitejas un prezidija sastāvs

(novembris)

Padomju Latviju apmeklēja Rumānijas, Somijas, Austrijas un
Afganistānas miera piekritēju delegācijas

Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā Latvijas apmeklēja Mali, Senegālu un Somiju

Miera veltītu dzejoļu izlase *Sudraba sētuve* (Rīga: Liesma, sak. P. Zirnītis)

1982

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas plēnumā Maskavā

(marts)

Latvijas Mākslas dienu darbi veltīti Padomju Miera fondam

(aprīlis)

Padomju Latviju apmeklē Vispasaules Miera padomes viceprezidents Žaks Denī

(augusts)

Rīcības nedēļas pasākumi, mītiņi sakarā ar atbruņošanās nedēļu

(24. – 31. oktobris)

Pirms ANO Ģenerālās Asamblejas II speciālās atbruņošanās sesijas atklāšanas Padomju Latvijas darbaļaudis nosūta vairāk nekā 2000 vēstuļu, prasot veikt pasākumus, lai apturētu drudžaino bruņošanos

Vākti paraksti zem Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas aicinājuma par atbruņošanos, nosūtīti uz ANO. No republikas parakstījās vairāk nekā 165.000 pilsoņu.

Vākti paraksti zem Lielbritānijas aicinājuma par atbruņošanos.

Padomju Latviju apmeklēja Somijas Miera padomes un Spānijas miera cīnītāju delegācijas

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā Austrijā, VFR, Somijā, seminārā Taškentā

Padomju Latviju apmeklēja Vispasaules Miera padomes prezidenta Romeša Čandras vadītā delegācija (decembris)

1983

Rīgā Miera fondam veltīts koncerts

(19. marts)

Rīgas Sporta pilī plašs pretkara mītiņš – manifestācija un pretkara plakātu izstāde pret jaunu ASV raķešu izvietošanas plāniem VFR

(19. aprīlis)

Republikas Mākslas dienas ar devīzi “Mākslinieki mieram” / izstādes atklāšana, gājiens, mītiņš Doma laukumā utt./

(23. aprīlis)

Republikas Literatūras dienas *Mūsu darbs mieram un laimei* ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu līdzdalību / Operas un baleta teātrī, koncerts Miera fondam, uzstāšanās mieram utt./

(23. maijs)

Latvijas Valsts Universitātes aulā mītiņš ar devīzi “Darbam un mieram”

(25. maijs)

Dalība Helsinkos Miera cīnītāju festivālā

(maijs)

Somijā Eiropas bērnu organizāciju Miera stafete

(jūnijs)

Prāgā Vispasaules asambleja par mieru un dzīvi, pret atomkaru

(jūnijs)

Rīgā, Kultūras un atpūtas parkā plaša miera cīnītāju manifestācija-mītiņš, piedalās ap 20 000 Padomju Latvijas jauniešu un Somijas miera cīnītāju delegācija

(26. jūnijs)

Vispārizglītojošajās skolās jauno mācību gadu **pirmo reizi** sāk ar *Miera stundu*

(1. septembris)

LPSR ZA konferences laikā jauno republikas zinātnieku pretkara mītiņš

(24. oktobris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums *Par uzdevumiem kara draudu atvairīšanas cīņā* Vispasaules miermīlīgo spēku asamblejas Prāgā lēmumu gaismā

(oktobris)

Padomju Latvijā pilsētās un republikas rajonos Starptautiskā
rīcības nedēļa par atbruņošanas pasākumi

(oktobris)

Starptautiskajā rīcības nedēļā pret ASV raķešu izvietojanu
Eiropā Padomju Latvijā vairāk nekā 3000 pretkara mītiņu

(decembris)

LPSR skolās zīmējumu konkurss *Miers un laime visiem
planētas bērniem*

Padomju Latviju apmeklēja miera aizstāvji no Pori,
konstitucionālās līgas aizstāvju delegāti no Japānas, Prāgas asamblejas
delegācijas locekļi no Somijas, Taizemes, Venecuēlas, Kolumbijas,
Bangladešas, Japānas, Somijas miera cīnītāju delegācijas

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā
Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktivisti ASV, Kubā Itālijā,
Francijā, Somijā

Padomju Miera komitejas delegāciju uz Indiju vadīja V.
Artmane

Padomju Miera komitejas delegāciju uz Kubu vadīja LKP CK
sekretārs I. Andersons

1984

Maskavā Padomju Miera fonda Vissavienības konference

(janvāris)

Rietumberlīnē Vispasaules Miera padomes prezidija ārkārtējā
sesija

Kubas miera piekritēju delegācija Nacionālās Miera komitejas
prezidenta Severo Agirres del Kristo vadībā

(17. – 18. janvārī)

Republikas profesionālo teātru jauno aktieru darba skate –
konkurss, veltīts miera tēmai (kopā ar LPSR Kultūras ministrijas, Teātru
biedrību, LĻKJS CK)

(20. – 22. februārī)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju
Miera aizstāvēšanas komitejas plēnumā Maskavā

(marts)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātā prezidija sēde, Miera fonda aktīvistu apbalvošana un koncerts
(aprīlis)

Pretkara masu pasākumi republikas pilsētās un rajonos Eiropas drošības nedēļas ietvaros
(3. – 9. maijā)

Dalība 3. Starptautiskajā jaunatnes konferencē, ko organizēja Komjaunatnes CK un jaunatnes organizāciju apvienība
(3. – 6. maijs)

Padomju Latvijas skolās Vissavienības skolēnu sacerējumu *Es balsoju par mieru* konkurss
(septembris)

Masu pretkara pasākumi republikas pilsētās un rajonos ANO atbruņošanās nedēļas ietvaros
(24. – 31. oktobrī)

Miera cīņai veltīts mītiņš uz buru kuģa *Sedovs*
Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums par darba gada rezultātiem
(decembris)

Padomju Latviju apmeklēja miera piekritēju delegācijas no Somijas, Ganas, Austrijas, Laosas un Kampučijas, kā arī Ziemeļu miera draugu komitejas fonda delegācija no Apvienotās Karalistes

Padomju Miera aizstāvēšanas delegāciju sastāvā Nikaragvā, V. Artmane vadīja Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju Austrālijā un Jaunzēlandē

Dalība *miera braucienā* pa Baltijas un Ziemeļjūras valstīm

Pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas izveidota izdevniecības sekcija, kuras uzdevumos – strādāt pie komitejas 35gades izdevuma sagatavošanas – par Latvijas miera aizstāvju kustību, jauna dzejas krājuma par mieru un reprezentatīva vizīšu izdevuma – suvenīra četrās valodās par Latvijas darbaļaužu ieguldījumu cīņā par mieru

1985

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas konferencē Maskavā

(janvāris)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināts plēnums *Par vissavienības miera piekritēju konferences rezultātiem un Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas uzdevumiem*, Miera fonda aktīvistu apbalvošana un koncerts

(8. februāris)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināts plēnums, veltīts miera cīņas aktīvistu – Lielā Tēvijas kara dalībnieku apbalvošanai. Plēnums dalībnieki paraksta aicinājumu pret “zvaigžņu kariem”

(26. aprīlis)

Pretkara masu pasākumi republikas pilsētās un rajonos Eiropas drošības un sadarbības nedēļas ietvaros

(maijs)

V. Artmane vadīja Padomju miera aizstāvēšanas delegāciju Zviedrijā

(5. – 12. maijs)

LPSR viesojās miera aizstāvju delegācija no Somijas

(jūlijs)

Rīgā padomju-bulgāru seminārs

(11. – 12. oktobris)

Masu pretkara pasākumi republikas pilsētās un rajonos ANO atbruņošanās nedēļas ietvaros

(24. – 31. oktobrī)

Sadarbībā ar LĻS CK, Izglītības ministriju, Profesionāli tehniskās izglītības komiteju skolēnu sacerējumu konkurss par tēmu *Es balsoju par mieru*

(1. oktobris – 15. novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināta prezidija sēde par darba gada rezultātiem

(decembris)

Latvijas miera aizstāvji pēc ielūguma Pori (Somijā)

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti VFR, VDR, Ungārijā, Grieķijā, Apvienotās Karalistes

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju Šveicē vadīja V. Artmane

Padomju Latvijā viesojas Somijas miera piekritēji, delegācijas no Austrālijas, Zimbabves, Austrijas u. c.

V.Artmane atkārtoti ievēlēta par Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietnieci

Pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas izveidota informatīvo materiālu izdevniecības sekcijas

1986

Miera gads

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija paplašināta sēde

(janvāris)

Uzņemta ASV delegācija

Kopā ar LĻKJS CK, Izglītības ministriju, LPSR Mākslinieku savienību Vissavienības bērnu mākslinieciskās jaunrades konkurss *Es balsoju par mieru!*

(februāris)

Kopā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Jaunatnes sekciju izveidota koncentrējošu agitbrigādi dalībai pretkara sarīkojumos rajonos un republikas pilsētās

(marts)

Kopā ar Televīzijas un radio raidījumu valsts komiteju konkurss par labāko televīzijas raidījuma sižetu par miera tēmu

(marts)

Kopā ar LPSR Mākslinieku savienību LPSR Mākslas dienas veltītas Miera gadam, viesojās un runu Doma laukumā teica Kubas Miera padomes priekšsēdētāja Orlando Fundore

(aprīlis)

Eiropas drošības rīcības nedēļas sarīkojumi, mītiņi, miera sardzes utt.

(8. – 15. maijs)

Viesojās Somijas miera aizstāvju grupa

(jūlijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu dalība LPSR skolās Miera stundā

(1. septembris)

Latvijas Miera aizstāvju konference, veltīta komitejas 35gadei
(septembris)

Aktīva dalība Atbruņošanās rīcības nedēļas sarīkojumos (200
sarīkojumi ar 600 tūkstošu cilvēku piedalīšanos)

(24. – 31. oktobris)

LPSR viesojās Somijas, Francijas, Grieķijas, ASV, Kubas,
Šrilankas miera piekritēju delegācijas

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Kubā,
Grieķijā, Korejā, Dienvidslāvijā, Somijā, dalība Miera braucienā pa
Misisipi (ASV)

Izdota J. Anerauda sakārtotā komitejas 35gadei veltītā
grāmata *Šo zemi, šīs debesis nosargāt*

Izdota A. Vējana grāmata *Latvijas miera balss*
(suvenīrizdevums)

1987

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija sēde
(janvāris)

Rīgā Vissavienības Baltijas un Ziemeļu reģionālais seminārs
Miera fonda organizatoriem (dalībnieki no Baltijas republikām,
Ļeņingradas, Kaļiņingradas, Pleskavas, Murmanskas u. c.)

(marts)

Mākslas dienas

(aprīlis)

Dalība Eiropas drošības un sadarbības nedēļas sarīkojumi

(8. – 15. maijs)

Kopā ar LPSR Izglītības ministriju, LĻKJS, Mākslinieku savienību
bērnu jaunrades konkurss *Es balsoju par mieru*

(jūnijs)

Miera komitejas Jaunatnes sekcijas organizētie aģitbraucieni
par republikas pilsētām un rajoniem

(jūlijs)

Viesojās Rīgā VFR reliģisko organizāciju miera aktivistu grupa,
kuru uzņēma komiteja

(jūlijs)

Kopā ar Jaunatnes organizāciju komiteju dalība 6. PSRS un Somijas jaunatnes draudzības festivāla organizēšanā LPSR

(8. – 13. augusts)

Kopā ar Sporta komiteju organizēt fizikultūras dienas / svētkus *Sports un miers* Doma laukumā

(augusts)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu dalība LPSR skolās Miera stundā

(1. septembris)

Atbruņošanās veicināšanas nedēļas sarīkojumi LPSR, tostarp Miera vilnis

(oktobris)

Somijas miera kuģis, tikšanās skolās, kolhozos

(1. – 3. novembris)

Sagatavota un parakstīta vēstule ASV prezidentam R. Reiganam ar aicinājumu neizmēģināt kodolieročus

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji delegāciju sastāvos Spānijā, Indijā un Malaizijā, ASV²⁰²

1988

Eiropas drošības nedēļas sarīkojumi (5. – 15. maijs)

Kopā ar Igaunija miera aizstāvjiem *miera brauciens* uz Sāremā, mītiņš, koncerts un tikšanās

(2. – 3. jūnijs)

Kopā ar republikas Bērnu fondu Starptautiskajai bērnu aizsardzības dienai veltīts tematisks vakars

(jūnijs)

Dalība Miera maršā ASV

(14. jūnijs – 15. jūlijs)

ANO pretkara atbruņošanās nedēļas ietvaros dažādi sarīkojumi

(oktobris)

LPSR viesojās Velsas miera piekritēju delegācija

²⁰² Ārzemēs bijuši 15 aktīvistu, tostarp 4 prezidija locekļi.

Latvijas pārstāvji viesojās pie Pori miera piekritējiem, Velsu pēc turienes miera piekritēju ielūguma apmeklēja Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti ASV, Vjetnamā, Anglijā, Velsā, Spānijā, VFR, Grieķijā, Zviedrijā, Ekvadorā, Bolīvija, Ungārijā

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti Miera maršā Kijeva-Odesa

Latvijas Miera komitejas aktīvisti Miera gājienā ASV

1989

Uzņemta Zviedrijas parlamenta delegācija

(februāris)

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas miera komiteju pārstāvju apspriede par Baltijas reģiona miera kustības koncepciju *Dzīvību Baltijas jūrai, drošību Baltijas krastiem* izveidošanu, atbilstošu jaunu darbības formu pilnveidošana

Latvijas un ASV miera pārgājiens *Miera maršs* pa Vidzemi (3 nedēļas)

(2. – 24. jūlijs)

Viesojās Vjetnamas delegācija

(augusts)

Viesojās VFR delegācija

(septembris)

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvā Japānā, ASV, Indijā, Kanādā, Botsvānā, Brazīlijā, Spānijā, Mongolijā, Korejā, Zviedrijā, Somijā

Daļēji segtas izmaksas tūristu grupām uz Somiju, Portugāli, Bulgāriju, Ungāriju, VDR, Čehoslovākiju un Kubu

Izdota P. Zirniša sakārtotā miera grāmata (latviešu, krievu, angļu un vācu valodā) *Pasaule šodien no jauna*

1990

Dalība Miera riteņbraucienā par Zviedriju un Dāniju

(jūlijs)

Dalība Miera skrējienā apkārt Baltijas jūras valstīm

Dalība *Miera reisā* uz Ķīnu un Japānu

(oktobris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti braucienos Kubā, Spānijā, Polijā, VDR, ASV, Zviedrijā, VFR, Beļģijā, Igaunijā, Ungārijā, Grieķijā